

Mi történt Kunmadarason és Kunmadaras óta?

UJ ÉLET A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

II. ÉVFOLYAM 22. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN HÉTEN CSÜTÖRTÖKÖN

1946 MÁJUS 30.

Vigyázat, mázsolva!

Írta: STÖCKLER LAJOS

Az elmúlt napok eseményei meg- és felráztak mindenkit, aki felelősséget érez, számonkéréssel tartozik úgy politikai, mint erkölcsi vonatkozásban. Különösen áll ez a zsidó élet irányítóira, közéleti szereplőire.

Egy történelmi átalakulásban levő ország zsidóságának helyzete — figyelemmel a társadalom beállítottságára a változott viszonyokkal szemben — olyan és akként módosul, ahogy a központi hatalom szilárdsága gyengül vagy erősö-
dik. *Magyar zsidóság! Ne felejtse! Pusztá tévedet a felszabott Vörös Hadseregnek, a demokrácia győzelmének köszönhető!* Éberem ügyelj, segítsd, erősítsd és ha kell, védelmezd ezt az életmentődet! *A demokráciával áll vagy bukik a magyar zsidóság!* Vésd emlékezeddel! Ezzel élredj, erre gondolj, ezt tanulja meg gyermeked, érezni, értékelni, megbecsülni. Amikor a maultra emlékezel, ha a jelent nézed, ha átmeneti csalódásaid keserítenek, ha a magad és gyermekeid jövője felé tekintesz, mottód csak ez legyen. A mi szenvedéseink, tragédiáink, gyászunk, megtanítottak hűvösen gondolkodni, a tényeket meglátni és főleg mindig résen lenni! Megtanítottak barát és árbarát felismerésére. Nagy árat fizettünk! A tandíj: a magunk szenvedése és 600.000 halottunk volt. A halál küszöbén megnyílt a szemünk. Ott és akkor eszméltünk rá, mennyire félrevezették bennünket és hányszor hagytuk magunkat meglevesztetni. A meglátottakat, a felismerést azonban visszamentettük, magunkkal hoztuk. Ez az egyetlen, amit birtokolunk, amiért nem kell harcolnunk. Ez a miénk! Meglátjuk még a magunk emberi hibáit is! Merünk erről beszélni és fogunk is a jövőben mindig! Szemben a mult igazságával! Egyetemes zsidó érdek csak egyfőle van: szabad emberként élni.

Ennek előfeltételét megteremtteni, ezt az életet biztosítani, a mi feladatunk. Ezért küzdünk és ugyanezt akarja

minden tisztességes ember. A demokrácia építői ennek a szabad életnek alapját rakják le, nehéz, verejtékes munkával. Harcolnak azok ellen, akik nem ezt akarják. És milyen sokan vannak, ellenség, árbarát egyaránt. Mi látjuk ezt a vívódást, hiszen közös a célunk. Azok, akik pusztították, irtották a magyar zsidóságot, mást akarnak. A maguk uralmát akadják. Minden áron és minden eszközzel. Jelentkeznek barátként, men culpázó meglétként, de mindig a demokráciának halálunkat jelentő megdöntése és ezzel a mi pusztulásunk az igazi céljuk! Figyelj és tapasztalod: bárha ökölbe szorult kézzel, de még arra is képes, hogy látszólag támogatl, de e támogatásnak vagy az árat A halálos ítéleted!

Örül és remél, ha agyongyötört idegzettel az ő általuk teremtett szinte elviselhetetlen sorsodat javítani akarod, mert tudja, hogy akitől ezt kéred, köveled, ezerfelé hadalsz, nehéz csatát vív. De mi nem lehetünk az ő aknaszedők. Nem válhatunk orgyilkosaivá az igazi barátok és sírásói önmagunknak! Aki egyszer már meg akart ölni, vagy meg akart öltetni, az arra mindig képes lesz. Lehetnek őszinte meglétek is, de a demokrácia ellenségei mindvégig azok maradnak, amik voltak. Eszközeikben nem válogatnak. Minden gonoszságra képesek. *Az életre-halálramenő harcban az álcázott árbarát keresi a másik tábor rövidlátóit, tévelygőit, gyengéit, a törtetőket. És ilyeneket mindig talál. Jóhiszműt és rossz szándékot egyaránt.* Kutat, keres — a történelem sok példával szolgál — meglátja az elégedelleneket. A mi táborunkban is voltak szenvedésünknek vámszedői, itt is voltak, akik a maguk gyatra életüket mindennek fölé helyezték, akik meglérnek az árbarátokkal, akik áldemokráciát remélnek és csak magukkal törődnek. A zsák mindig megtalálhatja a maga feltját, *de a magyar zsidóság látja a csapdát. Nem fog lépve menni. Nem lehet megbontani sorait.* Nem arról van szó, ki akar itt

Ára 200 mil pengő

maradni vagy kivándorolni. A tét ennél sokkal nagyobb! A magyar zsidóság életéről van szó! És mi élni akarunk! Ezért harcolunk! Ez az egyetemes zsidó érdek és mi szakítunk a multtal! Nem felejtjük a tévelygőket, nem fogjuk szégyenlenni egyesek hibáit, mert az erős, jól megalapozott demokrácia ezt lehetővé teszi.

A magyar zsidóság nem játékszere a megbujó reakciónak, de erős segítő fegyvertársa a demokrácia építőinek és ezért nyíltan is beszélhet, *Sérelmeink vannak, sok a panaszunk!* Ezt azonban magunk adjuk elő. Te balga álbarát, tévedsz, ha azt hiszed, keserűségünkben vedel, az ördöggel, szövetezünk, vagy fejjeled megünk a falnak és eláruljuk az

igazi barátot. Tőled csak Kunmadarast kaphatunk, újabb mártírokat, gyászolókat, de ebből elég volt! Ma nincsenek, nem lehetnek kiváltságos, jobban kedvelt „nagy zsidók!” *Benünket csak a nemkedvelt, a „pusztulhatnak”-ból megmenekült, a veszélyben magukra hagyott kis zsidók élte; érdeke vezet, hármennyire nem tetszik ez álbarátoknak és konjunktúra-zsidóknak. Ez így van és így lesz!*

Ha a pusztító életünket kell még ma is védeni, először a magunk portáján nézzünk széjjel. Fogjunk össze nemcsak azok, akik itt maradnak, de azok is, akik elmennek — az egyetemes zsidó érdekekért, a szabad emberi életért és akik itt is és mindenütt készek mindezekért harcolni.

Ami Kunmadaras mögött van!

Nem könnyű szenvedélymentesen, a tárgyilagosság útján megmaradva beszélni a közelmúlt eseményeiről. Özd, Sajószentpéter, Kunmadaras olyan utirányt jelez, mely nagyon ismeretes előttünk, s melynek végső állomása, az elmúlt 30 év történetének ismeretében nem lehet kétséges akkor, ha a szabadjára engedett szenvedélyek ismét feltelenül tombolhatnak. Hittestvéreink ártatlanul kiontott vére kell, hogy memento legyen mindenki számára. *Kell, hogy a kellő tanulságot levonják belőle azok, akik a dolgok intézését, az ország vezetését kezükben tartják. De az is kell, hogy mi magunk kellő józansággal mérlegeljük a helyzetet.*

Tisztában kell azzal lennünk, hogy minden zavargás, legyen az antiszemita jellegű vagy bármilyen más ürügy alapján kitört megmozdulás, az ország demokratikus fejlődésének menetét zavarja meg. A demokratikus fejlődés alapja, a termelés megindulása csak nyugodt, békés viszonyok mellett képzelhető el és akik a demokratikus fejlődés megindulását nem akarják, azoknak érdekük, hogy az ország nyugalma állandó, kisebb-nagyobb zavargásokkal veszélyeztetve legyen.

Kik azok, akiknek málmára hajlják a vizet Kunmadaras vagy a kunmadarasihoz hasonló események? Nem kell ahhoz túlnagy ócselműjűség, hogy lássuk a háttérben meghúzódó, tenyerüket dörzsölő reakciós elemek örömeit és kaján mosolyát. Csak a népi demokráciának van meg az ereje ahhoz, hogy a 20 éves fasiszta propaganda hatását ellensúlyozni tudja és csak a népi demokrácia képes arra, hogy az antiszemitizmusban rejlő negy veszedelmet legyőzze. Tisztában kell lennünk azzal, hogy Magyarország mai kormányzata főfeladatának

tekinti a demokrácia megszüldését és a teljes emberi egyenlőség keresztülvitelét.

Magyarország, közvetlenül a béketárgyalások előtt, nem lehet kísérleti játékszere azoknak, akik a régi rendszert szeretnék visszahozni. Azok akarnak zavart kelteni, akik a demokráciának esküdt ellenségei, akik szeretnék minden eszközzel meghosszabbítani, illetve újból feltámasztani uralmukat. *Nekünk zsidóknak tudnunk kell azt, hogy aki ma itt zavart kelt, az a régi rendszer embere, mert zavarkeltésével támogatja a fasiszta törekvéseket.*

A demokrácia ellenségei tisztában vannak azzal, hogy az antiszemita jelszavakon keresztül tudják legjobban a göbbelsi propagandától megmetélt lelkeket a demokrácia ellen hangolni és harcoltatni. De a demokrácia örei — és a demokrácia öre minden józannal gondolkodó, világosan látó polgár — nagyon jól tudják, hogy ez ellen részben csak felvilágosító ellenpropagandával, vagy ha kell, erőlyes eszközökkel is, szembe kell szállni.

Ugyanúgy rossz szolgálatot tesz a demokráciának az is, aki a fasiszta provokációnak bedőlve, folytatja zavargásokkal, értelmetlen utcai tüntetésekkel azt, amit a demokrácia sírásói elkezdtek és amelynek folytatását örömmel látják, mert hiszen ezzel céljukat érik el: a népi Magyarország gyengülését úgy a belső, mint a külső fronton.

A kormány bejelentése szerint erőlyes eszközökkel fog hozzá a multból visszamaradt esőkevények végleges felszámolásához. A statáriumnak, melyet most a felekezettek elleni izgatásra is kiterjesztenek, komoly, fenyegető árnyéka van, mely vissza fogja riasztani a háttérben meghúzódó felbujtókat.

Kunmadaras után Karcag bizonyítja, hogy itt nem egy

zsidóellenes megmozdulás, egynekény zsidó megöltése a cél, hanem csak az eszköz ahhoz, hogy az ország súlyos helyzetét még súlyosabbá tegyék, hogy ezáltal a reakció visszatérésének útját egyengethessék, a demokráciát képviselő pártokat és kormányzatot külföldi barátaink előtt kompromittálják.

A magyar zsidóság józanságán mulik, hogy a reakció

ezen eselvetése ne sikerüljön, hogy egy egységfrontba tömörülve, az ország felvilágosult, faji és felekezeti elbitorlításokat nem ismerő dolgozóival harcoljunk egyetlen megvalósítható célunkért, a népi, független, demokratikus Magyarorszáért, ahol minden polgár, származásra és hitvallásra való tekintet nélkül békés, nyugodt hazát talál.

DR. BENEDEK LÁSZLÓ

Argentina többszázezer európainak nyújt bevándorlási lehetőséget

Buenos-Airesből jelentik, hogy az argentinai kormány megbeszéléseket folytat többszázezer európai és kisázsiai munkás bevándorlásának elősegítése érdekében. Ugy tudják, hogy kétszázezer lengyel

bevándorló szerepelhet majd e kontingensben és így ezek sorában a hazájukban megmaradni nem tudó lengyel zsidók is utrakelhetnek Argentíná felé.

Glosszák a hétről

A DOB-UTCA 52. házfelügyelője állott az elmúlt napok egyikén a budapesti népbíróság előtt. Azzal vádolták, hogy az épületben zsidók után razzizáló németeknek a következőket mondotta:

— Ne menjenek el! Majd én megmutatom, hogy hol bujnak itt zsidók! *Egész életében arra a pillanatra vártam, amikor végre kidobják innen a zsidókat!*

A vád igaznak bizonyult. A tanúk egytől-egyig megerősítették a fentieket. Sőt, azt is leszögezték, hogy a német nyomozók a házmeisteri figyelmeltetés nélkül eltávoztak volna. Így azonban kénytelenek voltak az ott elrejtőzött zsidókat kihajtani.

A népbíróság hat évre ítélte a vádlót, aki elmondhatja, hogy — nagy árat fizetett azért a pillanatért, amit úgy várt!

Megérte az a pillanat a hat évet?

JÓ ÖFLET volt a bécsi hatóságoktól arra kötelezni a náciakat — a szabadlondoni lévő nagyobb-náciakat és kisebb-náciakat egyaránt —, hogy nézzék meg a „Haldalmalm” című riportfilmet, amely a náci-korszak koncentrációs táborának rémségeit tárja a közönség elé.

Minden náci köteles a filmet megnézni és fényképes igazolványát a moziban lebélyegeztetni. Aki e kötelezettséget nem teljesíti, nem kap élelmiszerjegyet, fizet 20 schilling pénzbírságot és négy ünnepnapra is munkabeszterésben részesül.

Remek ötlet! A mi nagyobb és kisebb nyilasainkat is ki kell vezényelni egy ilyen filmhez, amelyből megláthatják Auschwitz és Dachau rémségeit — saját szemükkel!

Akkor talán majd mégsem merészelek azt állítani, hogy — „több zsidó jött vissza, mint amennyi elment”.

Szegedtől – Kunmadarasig...

Írta: DOMONKOS MIKSA

Negyedévszázaddal ezelőtt született a „szegedi gondolat”. Akkor darufollas vitézek vitték át a Tisza mellől a Dunán túlra. Siófokon izmosodott, Orgoványban már „kilengett”, majd fehér selyempán belovagolt a „bünös” Budapestre. Nyomában mindig vérpaták folyt. Utjelző kövein olvashattuk a numerus clausust, a zsidótörvényeket és a faszizmus egyéb csodabogarait. Így érkezett el a hazát áruló idegenvezetők napja 1944 március 19-én, mikor a nagy bűvész és cinkosai által elszabadított szellemek urrá lettek mesterükön és insain. Az „országvezető” örült kalandor, királyi hercegek társaságában esküre emelte kezét és elvezette Magyarországot majd a sir széléig. Az ország temető lett, híres fővárosa rombadőlt. A Duna sodra előbb csak ártatlanul megölték ezreit vitte magával, de azután Budapest gyönyörű hidjai felett is összeesapdáltak a habok. A szegedi gondolat nyomában halálmenetek, deportáló vonatok és krematóriumok keletkeztek. A vérpaták folyóvá dagadt és tengerré lőn.

A diadalmas Vörös Hadsereg elhozta felszabadulásunkat. A fasiszta fenevad elpusztult, a demokrácia megszületett. Elűntek a kontár államférfiak, elmúlt a kicsiny országnagyok ideje. A nép törvénye részben már ítélte a nagy nyilasok felett, de megmaradtak nekünk a kicsinyek. A szegedi gondolat mételeye még bujkál a lapuló reakció homályában. Ezért volt lehetséges, hogy most 1946-ban felújhelt fejtét újból a faszizmus a demokratikus Magyarországon, — Kunmadarason!

Kétségtelen, hogy a mohácsi vész óta történelmünk leg-sötétebb két lapján a német megszállás dátuma és a félnotás „országvesztő” Szálasi hatalomrajutása van feljegyezve. Sajnos, ugyanígy fognak a krónikák később megemlékezni a *Kunmadarasi pogromról* is. Ha a reakció csak azt akarta, hogy lássák a világ népei, hogy nálunk valami nincsen rendben, akkor valóban egész munkát végzett. *Nincsen olyan kultürember sehol a világon, akinek meg lehet magyarázni, hogy szabad országban, erős demokrácia mellett, pogromot lehet rendezni egy minden középkori vérvádnál gonoszabb ügygyűmésével.*

Vegye tudomásul mindenki, hogy a felelőtlen uszítás könnyű mesterség. Nekünk is könnyű lenne — 600.000 legyilkolt testvérünk emlékének felidézésével — a szenvedélyeket felkorbácsolni. Akik azonban becsületes emberek és felelősséget éreznek, csak a törvény alapján állhatnak. Akik vezetői kötelesek, csak a jogrendet szolgálhatják és a megtorlást az ország igazságra bizzák. *Aldozatok jogán elégtételt kérni kötelességünk, de halottaink címén propagandát üzni nem fogunk.* Aki felelőtlenül játszik a tüzzel, maga is bünös, akadály a törvényes megtorlásnak és nem hűséges katonája a demokráciának. A bírálást könnyebb, mint a munka és cselekvés. Nem megalkuvás, de köteles józanság, ha tiltakozunk minden felelőtlen demagógia ellen, de felemeljük szavunkat az uszítók ellen is.

A kunmadarasi pogrom után megmondjuk nyíltan, hogy az ország kormánya és minden illetékes szerve a zsidóság hivatalos vezetőinek tiltakozása után nyomban megtett minden intézkedést. Hiszünk azoknak a kijelentéseknek, hogy kíméletlenül megtorolják a bűnt, helyreállítják az élet- és vagyonbiztonságot. Hiszünk, hogy kiirtják a fasiszta mételeyt.

Mert hiszünk a demokráciában, bízunk a hivatalos ígérletben is. Bejelentjük, hogy nemcsak az újjáépítésben, de a jogrend védelmében is segíteni akarunk. *Mi nem járunk külön utakon, nem látunk, de meg sem alkuszunk. Azt viszont senki rossz néven nem veheti tőlünk, hogy ölbelet kézzel nem nézhetjük a veszedelmet. Mi, akik gettókból szabadultunk, halálmenetekből megmaradtunk, deportálásból hazajöttünk, sem azt nem tűrhetjük, hogy még egyszer vagonokba tereljenek bennünket, sem pedig azt, hogy a pogromok du-*

vadjai gyilkolják testvéreinket. Ne csodálkozzanak a lesbenálló gyilkosok, ha fogadásukra felkészülünk. Ezt az elhatározásunkat vegye tudomásul mindenki, akit illet. A lappangó faszizmusnak pedig üzenjük, hogy készek vagyunk a harcra is, mert védelmeznünk fogjuk magunkat és a demokráciát.

Vidéki köruton

A defektek Hát igen, a defektek külön fejezetet jelentenek. A motor jó, a motor remek, ha — hagyják menni. De mikor a lönkreteit és egyes helyeken szinte fölszántott országuton ujnyi nagyságu szögek kilyukasztják a gumit, akkor ugyan hogy tudna menni? Így lörtént most is. Két tartalék kerékkal indultunk el, hogy Újdombóvárra érjünk előndást tartani s Földvárig, Dunaföldvárig persze, ami innen 90 km, nem is volt semmi baj. Ha nem azután Dunaföldvártól Dombóvárig öt remek defektel sikerült kifognunk s így bizony, noha délelőt 1/210 órakor elindultunk, mégis lett már vagy esti 1/10, mire nagykeservesen beállítottunk. Persze az emberek rég szétszóledtek, hiszen ki jár az uccán 9 óra után Dombóvárról?

A pesti vendég iránti kíváncsiság mégis oly nagy, hogy igen sok ember összegyűlt a vendéglátó gazda házában, köztük a hilközség elnöke is s így azután a megérkezés után néhány perccel már nagyban ismerkedünk a problémákkal. Ezek a problémák mindenütt ugyanazok s legföljebb némi helyi színezetet kapnak.

Dombóvár Így Dombóvárról is a lényeg a lélekszám, a megmaradtak lélek nélküli tengődése. *Dombóvárnak a szörványokkal együtt csupán 151 lelke maradt s ezek közül állagban 60-an esznek a Joint-konyhán.* Persze, itt is minden a Joint és a Joint-konyha körül forog. Azt magyarázzák, hogy náluk a Joint-konyha egészen külön elbánást igényelne, mert az élet központja ott zajlik le. És valóban, ezt alkalmam volt másutt is tapasztalni, a Joint-konyha vidéken helyettesíti a kaszinót, a mozit, mindent, hiszen az antiizemizmusz mindenütt oly erős, hogy jóformán máshova nem is mehetnek a zsidók. Dombóvárról, mely 25 ezertendőn át erősen antiszemita volt, Rajniss kerülete, bizony a helyzet e tekintetben cseppet sem rózsás. És ha már itt tartunk, érdemes kissé megnézni, politikailag miképpen oszlik meg ez a 154 lélek. A kiscsardapárthoz irdi és mond egyellen zsidó tartozik, aki teljesen egyedül áll, családját kiirtották, ő maga kikeresztelkedett, 41 éves és a kiscsardapárti újság szer-

kesztője. A beszervezett kiscsardapártiak száma kb. 6000. Szervezett szociáldemokrata 3400 van, kommunista 1700. A szociáldemokrata pártban lévő zsidók száma 5, a kommunista pártban lévőké 15. Igaz, ezzel szemben elhangzott olyan indítvány a pártban, hogy zsidókat ne vegyenek föl, ezt azonban elvetették, 154 lélekből 21-en tevékenykednek a pártokban, gondolnók nem oly nagy szám. A dombóváriakat mást gondolnak, mint azt *Becze uram*, a szociáldemokrata párti erdélyi, székelyszármazású tiltára keserűen panaszolja. Mielőtt bucsuznánk Dombóvártól, vessünk egyellen pillantást a zsidó gyermekek számára. *10 az összes gyermekek száma, közülük 1 — zsidó!* Jövő héten a dombóváriakat rabbit iktalnak be, persze csak olyan *utazgató rabbit*, másra nem teik s tőle várják ugy a hűt, mint a közösségi élet felélesztést.

Az utazó rabbi Bizony, ez egészen új fogalom, meg kell szokni előbb, hogy a rabbit jóformán sohasem találod a székhelyén, mindig uton van. *Krausz Henrik* dr. a kaposvári főrabbi is ezek közé az utazgatók közé tartozik. Egyszer Siklóson, másszor Pécsen, majd Beremenden, Devecserben, Dombóvárról és — néha székhelyén is található. Hogy hogyan bírják, autó nélkül, azt nehéz elmondani. S hogyan bírják idegekkel, azt még nehezebb elképzelni. De bírják s ez a fő. Mert természetszerűleg közben még jónéhányszor Pestre is fel kell ugrani, kérni, követelni, tárgyalni a hívek érdekében. És majdnem azt mondanék, a rabbi olyan, mint hívek. Gyökeretlen, mint az egész maradéksziidóság. Lakása nincs, háziartása nincs, nőlten, némi hümmi-hümmija s valami vad, lobogó tennivágyás benne.

Kaposvár De közben mi már régen Kaposvárról vagyunk, azon a nagy napon, amelyen a Dunántúli hatalmas tömegei különvonatokon, szerkeken és gyalog áradnak a kaposvári stadion felé, hogy meghallgassák *Rákosi Mátyást*, *Bán Antalt* és *Veres Pétert*. A zsidók is nagy várakozással várják a beszédet. Mindenki hiszi, hogy elparentálják majd Kunmadaras ádozatait. Mikor azonban ez nem történik s az

egész délelőtt elmulik anélkül, hogy egyetlen szót is szólnának a zsidókérdésről, a zsidókhoz, valami végtelen nagy elkeseredés lesz úrrá a maradékszidokon. Délután, a IX. községkerület újjáalakuló ülésén ki is robban ez. A marcali hitközség szónoka azzal kezdi, hogy a százötvenesztendő hitközség üdvözlését tolmácsolja, azét a hitközségét, amely egyike volt a legerősebb asszimiláns községeknek, de most, a történetek után kénytelenek álláspontjukat revidálni. 270-ből 24-en maradtak s ez a kis tábor beállítja, hogy egész politikájuk helytelen volt. Felolvassa Veres Péter egy 1912-ben írott magánlevelét, amelyben Veres már akkor megírta, hogy a zsidókat egyenrangú állampolgároknak tekintik, de nem magyarok. S a hivatalos körök elfogása ezt igazolja s éppen ezért a zsidóknak revidálni kell. Megrendítően hangzanak a szavak a füledd és zsufoit teremben, amelyben a Dunántul zsidósága ül össze, hogy próbálja megteremteni a maga számára a jövőendő élet zsidó keretét. A kaposvári zsidók helyzete anyagilag is elég rossz. 450 lélek van, ezek között 15 gyermek. Iskola nincs, kinek is legyen. A községi elemibe mindössze két zsidó gyerek jutott, ezideig a születések száma összesen 4. (Igaz, 17 születésre számítanak még ebben az esztendőben!) Így azután érhető, hogy a kivándorlási láz igen erős. A hitközség adatokat gyűjtött s ebből kiderült, hogy a 450 lélekből 400-nál több ki akar menni, még pedig azonnal. Ő, nem Palesztinába, oda csak mintegy 100-an mennének, hanem Amerikába, Új-Zélandba, Ausztráliába, mindenáig, csak nem itt maradni, ahol ma sem értik őket s ma sem tudják lemérni irtózatot fájalmukat. Auschwitzből mindössze egy gyengeelméjű ikerpár került vissza, szegények, állandóan valami torz mosoly ül az arcukon, senkijök nincs persze. Higgyék el, kedves olvasóm, nem jó ma vidékre menni. Ez a torz mosoly a vidéki zsidóság legjellemzőbb vonása, amely mögött és mögé a feldúlt lélek rejtőzik.

Debrecen és Hajdunánás Ez látnod mindenütt ez kisér, bárholva is menj. Cs még valami látni akarják, kíváncsiak látni sorsukat. Azt hiszik, ha kinyomtatják, mit szenvedtek, úgy megkönnyebbülhetnek. Számos levelet kaptunk Debrecenből és Hajdunánásról, hogy róluk miért nem írtunk, mikor mi is voltunk. Velük miért nem foglalkoztunk. Eredetileg ez nem is szerepelt tervünkben. De úgy látszik, a vidéki zsidóságnak szüksége van ilyesfajta levelezésre is. Próbáljuk megadni nekik, ha csak egy cseppet is enyhíthetünk rajtuk, megéri azt a nem is emberi fáradságot, amivel ezek az utak járnak.

DENES BÉLA

ALAPY HENRIK professzor síremlé- kének felavatása

Vasárnap délelőtt avatták fel a rákoskeresztúri temetőben dr. Alapy Henrik egyetemi rk. tanár, a Zsidó Kórház néhai igazgató-főorvosa síremlékét, amelyet a nagy orvos édesanyjával közös sírhantja fölé emelt a hálás kegyelet és emlékezés. A felavatási ünnepségen megjelentek Alapy professzor tisztelői, barátai, kartársai és tanítványai nagy számmal, valamint sokan azok közül, akiket ő meggyógyított. Mindnyájan bensőséges emlékezéssel vették körül a művészi faragású fehér márvány emlékművet.

Az avató szertartás Herskowitz Béla főkantor megrázó gyászimájával kezdődött, majd dr. Katona József rabbi avatta fel a síremléket. Emlékbeszédében megrajzolta Alapy professzor emberi alakját, felvetette egyéniségének sokrétűségét és sok színnel méltatta orvosi munkásságát, amellyel dísz szerzett a felekezettnek, gazdag eredményeket a Zsidó Kórháznak és sok megbecsülést saját magának. Beszédét arról, hogy milyen öntudatos zsidó volt, aki mindig szeretettel vett részt a zsidóság munkájában.

Utána Domonkos Miksa ügyvezető, a Pesti Izraelita Hitközség előjárósága nevében szólott a hálás kegyelettel emlékezett meg azokról az érdemekről, amelyekkel Alapy professzor a Pesti Izraelita Hitközség Kórházainak munkáját szolgálta és ezeket a kórházakat felvirágoztatta. A hitközség mindig szeretettel őrzi a példát mutató orvosi egyéniség életének alkotásait.

Dr. Molnár Béla főorvos a tanítványok és kartársak szeretetteljes emlékezését juttatta kifejezésre. Alapy professzor életének megnyerő részleteit ismertette s bemutatatta azokat az eredményeket, amelyekkel Alapy Henrik az orvostudományt gazdagította. Sok közvetlen megfigyelését tárta fel, amelyekkel Alapy professzor portróját még élesebb megvilágításba hozta a megjelentek előtt.

Dr. Benedek László igazgató-főorvos a Zsidó Kórház és az utód bensőséges érzéseit és mélyszéges háláját tolmácsolta. Megemlékezett azokról a meleg érzésekről, amelyekkel Alapy az új orvosi generációtól mindig felkarolta s tudományos képességüket elősegítette.

A meglátó ünnepség a főkantor gyászimája után az avató rabbi gyászimájával ért véget.

Sövszót-ünnepekre

meadjunk zsidó testvéreink tömegesen a IX. ker. Tompa-utcai templomba.

Wollner Béla főrabbi

prédikát,
Schwartz Mózes főkantor
előimádkozik.

Templomunk teljeseen sértetlen. Bejárat a billomutcai oldalon.

Külföldről keresik

A HIAS HEBREW SHELTERING AND IMMIGRANT AID SOCIETY budapesti hivatalánál keresik az alábbiakat. Nevezet, tek jelentkezzenek, vagy bárki, aki tud róluk, jelentkezze aköz személyesen, akár írásban a HIAS Hivatalában, V., Géza-ut, 3. száma alatt, hétfő, szerda, péntek délelőtt 9-2 óra között.

- A. 34450/818. Wild Bella, West-lényi-utca 22. Keresi: Davik Moize, Tel-Aviv.
- A. 32485/594. Bakonyi Margit, Klauzál-utca 3. Keresi: Berger Anette, Los Angeles.
- A. 33178/625. Mautner Ecra, Dob-utca 60. Keresi: E. Stern N. Y.
- A. 12191/381. a Szakács Pálné, Nyár-utca 10. Keresi: Hans Nass, London.
- A. 494. Löwtiger Miklós, Fil-Mr-utca 51. Keresi: Reichmann és Gestetner, Tanger.
- A. 550. Kovács Zoltán, Lend-vay-utca 3. Keresi: Kovács Miklós, 30. Bd. des Cadets de Gascone, Casablanca.
- A. 787. Brody Miklós, Gizella-ut 46. Keresi: Kupfer Jibak, Tel-Aviv 23. Bezalet str.
- A. 790. Danziger Ignác, Garai-utca 21. Keresi: Kupfer Smul, Tel-Aviv 13. Idelson str.
- A. 831. Rosenberg Károly, Mátyás-tér 16. Keresi: Rosenberg Zoltán, Tel-Aviv 74. Levinsky str.
- A. 934. Leichter Artur, Soroksári-ut 33. Keresi: dr. S. Bernstein, New-York, Palasz-tina Hivatal igazgatója.
- A. 1085. Steiner Sándor, Sándor-né, Zauzen, Rákóczi-ut 24. Keresi: HICEM Sydney.
- A. 1172. Székely Dezső, IV. Béla-ut 7. (Attila ut 7). Keresi: Sonnenfeld Eliezer c/o Fass Tel-Aviv, Hatabor 46.
- A. 1210. Weisz Zoltán, Vörösmarty-tér, Vigadó. Keresi: Welsz Jenő, Edith, Parkhotel, Estoril.
- A. 1301. Deutsch Miklós, Dohány-u. 78. Keresi: Deutsch Róza, Róma.
- A. 1735. Bleyer Rezső, Rózsa-utca 9. Keresi: Mayer Rudolf, Haifa, Bay Industry Centre.
- A. 1751. Fischer Málván, Soroksári-ut 116. Keresi: Fischer Jenő, Haifa 2, Melchet str.
- A. 1821. Stefánfal Imre, Váci-u. 79. Keresi: Stefánfal Ben-Hure, Madrid, Eduardo Dato 20.
- A. 1876. Welsz Lajos, Szondy-u. 96. Keresi: Steppinger Charles és neje, Nice, 59. Rue de France.
- A. 1877. Várkonyi Munka, Gizella, Gyula, Szondy-u. 96. Keresi: Steppinger Charles, Nice, 59. Rue de France.
- A. 2131. Becker Dezső, Váci-utca 18. Keresi: Irsai Stephan, Tel-Aviv.
- A. 2282, 83, 84, 85. Thormé, Reich Róza, Naphegy-tér 1. Keresi: Reich Mariann, New-York.
- A. 2505/4. Katz Erzsébet, Dohány-u. 50. Keresi: Katz Ilona?, Tel-Aviv, POB 1501, Kibuz Nicanin.
- A. 2541/5. Feldmann Hona, Jókai-tér 4. Keresi: Jakubovits Sára, UNRA IT 34 HO AG CMF.
- A. 2560/5. Weiss Bielschowsky Ilse, Karnagy-u. Keresi: Fajol Bruno.
- A. 2648/12. Özy. Surányiné, Attila-u. 13. Keresi: Surányi G. Bd. Desmarais Montellimar (Drome).
- A. 2707/15. Dr. Simko Leo, fogsorvos, Erzsébet-körut 14. Keresi: dr. Virág Imre, Istambul P. K. 1341.
- A. 2758/21. Abdulkadirna Meziyet, Tátra-utca 15. Keresi: Basako Ahmet, Beyoglu Bekar sok. No. 16 Istanbul.
- A. 2769/23. Laufer Andorné, Dob-u. 2. (gettó lakás. Keresi: Schiller Marzil, Asmafi Mescidi 63. No. 12. Istanbul.
- A. 2720/17. Fischer Irén, György, Éva, Béla, Váci-u. 20. Keresi: Raik Árpád, Ankara Yenisehir Necaty Bey Cad. 74/a.
- A. 2772/23. Fábryné Czanyfi Éva, Batthányi-u. 52. Keresi: Czanyfi Imre, Yenisehir Icel, s. 31. Ankara.
- A. 2836/29. Zilzer István, Ponty-u. 14. Keresi: Márkus Zoltán, Tcherán.
- A. 2893/31. Freund Etelka, West-lényi-utca 44. Keresi: dr. Freund József, Amsterdam, Amstel 165. bh. c/o. Prof. dr. Med. Ph. Schwartz, Istanbul.
- A. 2945/39. Kerns Sarolta, Királyhágó-ut 16. V. 3. Keresi: Kullinsk Jan, c/o. Alexander Pulberger, Tel-Aviv, 20. Ha-kishon Str.
- A. 2997/46. Schwartz István, Váci-u. 13. I. vagy 73. I. Keresi: Neumann György, G. E. Pal (46361 L.) Cp. 1. 3. Engr. (B) Wkps. R. E. M. E. F.
- A. 32914/729. Bodor István, Váci-utca 20. Keresi: Bodor László, Shanghai.
- A. 14287/851. Fibgerhut Anna, Deák Ferenc-u. 14. Keresi: Zsranovits Áron, Tel-Aviv.
- A. 31241/425/a. Fehér László Miklós, Mária Valéria-u. 1. Keresi: Magyar Bertalan, N. Y.
- A. 34928/920. Aranya Elza, Gerlőczy-u. 7. Keresi: Arany, Oszkár, Rio do Janeiro.
- A. 32603/603. Guttmann Helén, Bécsi-u. 1. Keresi: Elsa M., Kuhn, N. Y.
- A. 34321/586. Hegedüs János, Váci-u. 5. Keresi: Helen Erdős, USA.
- A. 32422/586. Hegedüs Margit, Honvéd-u. 11. Keresi: Paul Varro, N. Y.
- A. 32463/593. Bass Gyula, Báthory-u. 12. Keresi: D. Adler, USA.
- A. 33402/646. Vámos Árpád, Szalay-u. 5/a. Keresi: Paul Varro, N. Y.

Mi történt Kunmadarason és Kunmadaras óta?

Az elmúlt héten ország-szerte nagy megdöbbenést keltettek a kunmadarasi események, amelyek azt mutatják, hogy bizonyos lappangó fasiszta erők és körök még mindig kísérleteket tesznek a magyar demokrácia építőmunkájának megzavarására.

Mielőtt még mindazt, ami Kunmadarason és Kunmadaras óta történt, részletesen ismertelnék, rá kell mutatnunk arra, hogy úgy a kormány, mint a demokratikus pártok, továbbá a különböző egyházak képviselői egytől-egytől élesen elítélték a kunmadarasi eseményeket.

Talán a legnagyobb jelentőségű az a megnyilatkozás volt, amelyet Tildy Zoltán köztársasági elnöktől kapott a magyar társadalom és a magyar zsidóság. A harmadik magyar köztársaság első államfője egyenesen felszólította a nemzeti szuverenitást képviselő Nemzetgyűlést, hogy ieremtse meg az egész magyarság számára azt a légkört, amelyben a halál tor-

Az „UJ ÉLET” jegyzőkönyve a kunmadarasi igazgatásokról és pogromról

Kunmadarásról két hittestvérünk jelent meg az Uj Élet szerkesztőségében és a pogrommal kapcsolatban a következő dolgokat mondották el:

1. A deportálás előtt Kunmadaras közvéleményét az ott állomásozó néhány csendőr éveken keresztül a zsidóság ellen uszította. A helybeli intelligencia nagyrésze mindig ellenséges magatartást tanúsított a zsidósággal szemben.

2. A deportálásból visszatérő zsidókat — megrémülve fogadták. Az ellopott holmikat nem akarták visszaadni. A deportálás előtt háromszáz zsidó lélek volt Kunmadarason, ebből visszajött száz lélek Ausztriából és a munkaszolgálatból.

3. Nagy János tanító, leventeoktató, aki a fasiszta rendszernek és a németeknek lelkes kiszolgálója volt, nagyképi, tudatlan és népszerűséget hajhászó figura, aki imádta az egyenruhát, bár ő maga katona sohasem volt. 1944 május 20-án a hősök napján, miután a kunmadarasi zsidóság deportálása megtörtént, a Piac-téren összegyűlt tömeghez nagy beszédet intézett. Többek között kijelentette, boldog, hogy az utolsó zsidót is elvitték Kunmadarásról. Különböző évek óta

náciból hazakerült magyar zsidóság munkája is zavartalanul folyhat az ország újjáépítése érdekében.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a „mellékkörülményt” sem, hogy — mint a Magyar Távirati Iroda különböző jelentéssel összefoglalták — a külföld is erősen felfigyelt a kunmadarasi jelenségekre és így most, a békekötés előestéjén, kétszeres károkat okozhatna, ha a kunmadarasi események bármilyen kismértékben, bárhol is megismétlődhetnének.

De erre gondolni sem kell, mert a magyar kormány megtette a legerélyesebb intézkedéseket és mire e sorok megjelennek, a kunmadarasi gyilkosok már valószínűleg statáriális bíróság előtt állnak. Ezenkívül: a kormány — értesülésünk szerint — kiterjeszti a statáriumot a fellekezeti igazgatásra, valamint az ezzel kapcsolatban elkövetett erőszakos bűncselekményekre.

uszt, s 1943-ban alaptalanul feljelentett egy zsidó asszonyt.

4. A pogrom terve az ipartestületben tartott gyűlésen született meg.

5. A református iskolaszék felhívást intézett a szülőkhez, amelyben figyelmeztette őket, hogy gyermekeiket ne engedjék ki az utcára.

6. A pogrom napján reggel 8 óra körül rengeteg asszony gyűlt össze a piacon és türelmetlenül kiabálták, hogy mikor kezdjük már, 8 óra van. Takács Eszter és Maku Gizi volt nyilas asszonyok igazgatására megáldta a tömeg a piacon lévő zsidókat.

7. A főbíró kidoboltatta, hogy a tömeg hagyja el a piacot. Erre a zsidó lakásokba törtek be, ahol asszonyokat, gyermekeket és öregeket véresre vertek. Rosinger Józsefet, aki szegény fuvaros volt és tehenét kérte vissza, megölték. Kuti Ferenc szegény piaci árut megölték és lakását kirabolták. (A harmadik áldozat, Mailänder Ferenc, a karcagi kórházban sérüléseibe belehalt.)

8. Néhány óra múlva Polónyi szolnoki rendőrnagy vezetésével nagyobb rendőrcsapat érkezett meg Kunmadarasra. Polónyi felkérte a népet, hogy

oszoljon szét és megkérdezte a tömeget, tulajdonképpen mi bajuk van a zsidókkal. A tömegeből erre azt válaszolták:

— Nincs semmi. Csak a gyerekeinket ölik meg.

Polónyi: Álljon elő az ember, akinek elveszett a gyermeke.

Erre a felszólításra nem állott elő senki.

9. A pogrom alatt az életükért könyörgő asszonyoknak és gyermekeknek a gyilkoló tömeg azt válaszolta: „Kelltek nektek haza jönni! Mért nem maradtatok Németországban. Nem az oroszok szabadítottak fel benneteket, majd mi fogunk benneteket felszabadítani, de abban nem lesz köszönet. Most

Az Országos Iroda vezetőinek intervenciói a kormánynál

Amikor a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának vezetői kézhezkapták a kunmadarasi hitközszeg táviratát és Karcagról is értesítés érkezett az eseményekről, a magyar zsidóság hivatalos szerveinek irányítói nyomban érintkezést kerestek a kormányhatóságokkal. Ezek ekkor már szintén értesültek a kunmadarasi pogromról.

Nagy Ferenc miniszterelnök és Rajk László belügyminiszter nyomban közölték, hogy a legerélyesebb rendszabályokat fogják fogana-

A kunmadarasi ügy a minisztertanács előtt

Mult hét pénteken délelőtt — mint a hivatalos kommuniké közhírré tette — a minisztertanács ülésének napirendje előtt Nagy Ferenc miniszterelnök mély megvetéssel ítélte el az antiszemizmussal telt felbukkanó igen káros jelenségeit, amelyek éppen olyan időpontban mutatkoznak, amikor komoly és nagy nemzeti összefogásra lenne szükség a sorunkat hosszú időre eldöntő békekötések előtt.

— A magyar zsidóság — mondotta Nagy Ferenc miniszterelnök — mértelenül sokat szenvedett az elmúlt esztendőök alatt és semmi körülmények között sem szolgált rá arra, hogy a társadalom rendbontó elemei nyugtalanítsák. A rendbontók irtózatossá károkat okoznak a magyarságnak akkor, amikor a külföld felé olyan híreket keltenek, hogy Magyarországon még ma sem szüntek meg a fasiszták kilengései és azt az érzést keltik, hogy a mi demo-

itét a népt. Ez az igazi népbíró-ság, nem a tettek.

10. A budapesti rendőrök megérkezése után teljesen helyreállt a faluban a rend.

11. Takács Gergely, az egyik felbujtó, akit azóta szintén letartóztattak, Meskó híve volt a nyugatról jött vissza.

12. A kunmadarasi megmelegült zsidók vallomása szerint a dolgos parasztsággal soha nem volt semmi ellentétük. A felbujtó a középosztálynak az a része volt, amely kiszolgált a fasiszta rendszert. Akik a pogromban résztvettek, azoknak tulnyomó többsége Nagy János leventeoktató egykori tanítványai voltak.

tosítani és nem türik, hogy ilyen fasiszta merényletekkel zavarhassák meg bárhol is az ország békéjét. Azt is kijelentették, hogy minden bűnös elveszi majd méltó büntetését.

A távollévő igazságügyminisztert helyettesítő Pfeifer Zoltán államtitkár rögtön intézkedett, hogy az ügyészség haladéktalanul kezdje meg és napok alatt fejezze be a vizsgálatokat, mert egy héten belül statáriális bíróság elé kell kerülniök a tetteseknek.

kráciánk tránt komolyan joga van aggodalmaskodnia a külföldnek. A káros jelenségek megszüntetésére mind rendszertől, mind társadalomilag mindent el kell követni.

Rákosi Mátyás miniszterelnök helyettes hangoztatta:

— Tekintettel arra, hogy ami Kunmadarason történt, az nyílt fasiszta tevékenység volt, amelynek vezetőjeként egy volt leventeoktató szerepelt, utasítani kell az igazságügyminisztériumot, hogy a tettesek statáriális bíróság elé kerüljenek. Feltétlenül halálra kell ítélni azt, aki a kunmadarasi események szervezője volt, mert példát kell statuálnunk, másrészt pedig a külföld felé meg kell mutatnunk, hogy bár sajnálatos, hogy ilyesmi előfordult, de mi az

HAJFESTÉS
DAUER, HAJMUNKÁK
BENCZESNEL, Csengery-u. 84.

ilyen akciót vaskézrel törjük le.

A miniszterelnök Nagy Ferenc miniszterelnök és Rákosi Mátyas miniszterelnökhelyettes

A kunmadarasi események a nemzetgyűlés előtt

A kunmadarasi pogrom három felszólalás keretében szombaton a Nemzetgyűlés elé került.

Szolnoki István (kisgazda) kifejtette, hogy ami Kunmadarason történt, arra nem lehet mást mondani, mint „állati és baromfi”.

Kunmadarason — mondotta, — mintahogy az országban most sokfelé, kitaláltak gyermekrablási meséket. Ezek kitalálói fel kell kutatni és fel kell kötni. De nemcsak az a bűnös, aki ezt kitalálja és elhiszi, hanem az is, aki nem világosítja fel a népet. A kunmadarasi eset nem zsidókérdés. Nem a zsidók érdekében állok fel. Ez magyar kérdés. Tudjuk meg végre, hogy ez a magyar állampolgárok kérdése. *Aki bűnös, veszen és pusztuljon.*

Drózd Győző (pártonkívüli) a következőket mondotta:

— Lelkünk teljes felháborodásával elítéljük ezt a szörnyűséget. Még rettenetesebb azonban, hogy oly népréteg került ítélőszék elé, amely a mai néhez kor felidézésében teljesen ártatlan: a zsidóság. Semmi része nincs a ránszakadt gyűlöletben. A zsidóságot érte ez a esapás, azokat, akik végigszendtek Auschwitz rabságát és a gázkamrák szörnyűségeit. A zsidóság nem érdemli meg, hogy a kormány ilyen elítéljen és hogy a nyilasokat szabadon engedjék garázdálkodni.

Drózd Győző beszéde végén javasolta, hogy a statáriumot terjesszék ki a felekezeti elleni igazgatásra.

A napirend végeztével Szedes Ferenc (szoc. dem) rendkívüli interpellációban foglalkozott a kunmadarasi ügygel.

— Az elmúlt reakciós rendszerben fejtette ki Szedes Ferenc — a szocialistákat és zsidókat tették felelőssé minden gazdaságról, hogy a saját bűneikre fátolt tudjanak vetni. *Mi azonban nem ismerünk fajok közti különbséget, mi minden embert egyformán aszerint nézünk, hogy becsületese-e, vagy sem.* Az antiszemitizmus, sajnos, újra jelenkezik Magyarországon. A nép most sem antiszemita, aminthogy nem is volt. *Most is azok igazadják fel, akik két és fél évtizeden át rendszeresen megmérgezték a magyarság szellemi légkörét.*

Emlékezés a zsinagógákban

Az ország valamennyi zsinagógájában pénteken este és szombaton délelőtt szószékéről emlékeztek meg a kunmadarasi halottakról, akik a magyar zsidóság mártirjai sorába tartoznak.

A dobányutcai templomban pénteken este dr. Katona Jó-

felszólalása után egy határozott, hogy a kunmadarasi események tettesei statáriális bíróság elé kerülnek.

zsef rabbi mondott prédikációt, szombaton délelőtt pedig dr. Hevesi Ferenc főrabbi mutatott rá a magyar zsidóság újabb nagy sebére és a kunmadarasi halottak mártírjaira. Az ujlaki zsinagógában dr. Benoschofszky Imre főrabbi beszélt a kunmadarasi eseményekről.

Mindegyik zsinagóga rendkívüli módon megtelt és a levek egyrésze hangos zokogással kísérte a papok szavait.

Tüntetés Budapest utcáin

A dobányutcai iszterisztelet befejezése után a templomból kilődülő és a templomból kiszorult s a templom előtt tolongó tömeg szervezeten felvonulását fejlődött, amely — a Bajcsy-Zsilinszky-uton és az Alkotmány-utcán keresztül — elju-

A zsidóság hivatalos szerveinek nyilatkozata a tüntetésről

A Magyar Izraeliták Országos Irodája, a Pesti Izraelita Hitközség, az Autonóm Orthodox Központi Iroda és a Magyar Zionista Szövetség a május hó 25-i eseményekkel kapcsolatban megállapítja, hogy az azokat megelőző felhívás és a kereskedőkhöz intézett felszólítás tudta és előzetes hozzájárulása nélkül történt. Leszögezik, hogy a kunmadarasi sajnálatos események miatt illetékes helyen kellő időben és nyomatékkal megtett lépéseiket a kormány és az illetékes hatóságok teljes egészükben megelégedésükkel és nyomatékkal helyreállították a törvényes rendet, a gaztettek elküvelőit elfogták és a statáriális eljárást azonnal megindították. Semmi szükség nem volt tehát

tolt a parlament elé. Közben néhány helyen, fasiszta járőrök provokáló megjegyzései következtében, kisebb verekedések is támadtak. De ezektől eltekintve, a megszerzetlen és önmagától létrejött demonstráció higgadtan és rendezettség nélkül zajlott le.

A parlament előtt Balogh István miniszterelnökségi államtitkár beszédet intézett a tömeghez. Rámutatott arra, hogy megérni azokat a jogos indulatokat, amelyek a felvonulókat eltöltik és odahozták a nemzetgyűlés épülete elé. *De amit most a kormánytól kérek; azt a kormány már megvalósította; mert azonnal elrendelte a Kunmadarason letartóztatottaknak statáriális bíróság elé állítását.*

A kormány elhatározta — mondotta Balogh István államtitkár —, hogy örködni fog, hogy sem Kunmadaras, sem más hasonló ne ismétlődjen meg. Legyenek bizalommal a kormány iránt és várják be az intézkedések hatását. Nekem nem az a feladatom, hogy egyik vagy másik fél felé igazságot szolgáltatsek, hanem a magyarság összességének érdekeit nézem, amely magyarság közé önöket is számítom és teljesjogu állampolgároknak elismerem.

arra, hogy egy társadalmi szövetségnek nevezett magánegyesülettel felülten lépésivel megzavarja a kormány intézkedéseit és a zsidóság vezetőinek, hivatalos szerveinek ez ügyben kifejtett tevékenységét. Az aljas merénylet nemcsak a zsidóságnak ügye, hanem nyílt lázadás lévén a demokratikus államrend és célkitűzések ellen, természetesen kell, hogy maga után vonja a legerélyesebb retorziót mindazok ellen, akik ebben akár mint felbujtók, akár mint tettesek, vagy közreműködők résztvettek. A magyar zsidóság hivatalos vezetői, 26-án délután félnyolcra hirdették gyűlést és éppen a kormány időközben megtett intézkedéseire való tekintettel, mint feleslegest, lemondta.

Munkaszolgálatos felhívás!

Közvetlenül a békekötés előtt, most már sorozatosan olyan események történnek, amelyek e sokat szenvedett ország jövőjét végképpen tönkretelik. Az újjáépítés feladatára felzárkózott magyar dolgozók soraiba beférkőztek a gyászos közelmúlt gyilkosai, a neo-nácizmus ki nem irtott férgei! Egyre pimaszabbak, mindjobban vakmerőek, ők tudják: miért. Mi is tudjuk!

De nem számolnak velünk, a demokrácia megpróbált harcossáival: magyar munkaszolgálatosokkal. Mérték tartózkodjunk,

önfegyelmünket: erőtlenségként fogták fel!

Hűségesen bizzunk a tisztességesen gondolkozó magyar társadalomban és a feltétlenül jószándéku államférfiak segítőakarságában. Hisszük, hogy beváltják ígéreteiket és a már nyílt reakciót napokon belül odajuttatják, ahova való: az internálóláborokba és az akasztófára.

A magyar demokráciát hívjuk tanulni, hogy súlyos gyászunkkal, beforratlan sebeinkkel, özvegyeink, árváink, rokkantjaink kenyérgondjaival egyszer sem voltunk még telertételei pusztá-

fennmaradásáért küzdő házánk. Bajtársaink és országos szervezetünk e magatartása hivatalos és társadalmi körökben egyaránt megbecsülést váltott ki. Türelmünk hurja azonban pátlanúság jesszült.

Ha megegyezzen bárki is véres kezét egy bajtársunkra emeli, vegye tudomásul, hogy: mi szolgáltunk kellő elégtétellel, akárhányan legyenek is és a független statáriális Népbíróság elé kényszerítjük e gyáva sakalokat!

Nem engedjük viszont az eddig jegyzelmezett tömegeinket alkalmi szereplővágyás öncélú jármába fogni! Nem törjük, hogy akár egyetlen tagunkat is, köreinkben kívül álló, illetékesen egyének: fasisztaizmus kalandokba sodorják. És élesen tiltakozunk az ellen is, hogy bármely templom szószékét politikai hordóvá alakítsák! Sorskérdéseinkben csak mi vagyunk illetékesek, munkaszolgálatosok.

Bajtársaink: készüljétek!

Harcba indulunk! Leszámolni a gyilkos fasiszmussal. De fegyverünk nem az olesó lármadob, hanem a demokrácia törvényeinek végrehajtása és az igazságnak!

De befelé is harcolnunk kell! Kiközösítjük sorainkból mindazokat, akik egy utcai pillanat kedvéért elkoekázzák a valóban demokratikus társadalom és a felelős kormányférfiak irántunk megnyilvánuló igaz barátságát.

Országos Munkaszolgálatos Szervezet

Keressük két deportált fiunkat!

Hoffmann Emil

született 1923 Sopron,

Hoffmann Erich

született 1927 Sopron.

KISTARCSÁRÓL 1944 július 19-én BIRKENAUBA vitték mindkettőt, ott a Kleidungskammerban dolgoztak, 1944 október 26-án ORANIENBURGBA, onnan SACHSENHAUSENBÁ, onnan ORDORUPBA (Thüringia) kerültek. Kétségbeesett szüleik könyörögnek, aki tud róluk, értesítsen.

Minden költséget szívesen megtérítünk.

HOFFMANN Dávid, Budapest, VI., Paulai Ede-u. 67.

Szabadalmazott

magyar) újdonságok. Gyártás, Vétel, Eladás, Gerő Sándor, VI., Ó-u. 24.

Tildy Zoltán köztársaságielnök az antiszemita bujtogatás ellen

Tildy Zoltán köztársasági elnök a legutóbbi napok eseményeivel kapcsolatban a következő üzenetet intézte a magyar zsidósághoz és az egész magyar társadalomhoz:

— A magyar zsidóság belső problémáival, mozgalmaival, az egész nemzeti életet érintő kérdéscivel a az utóbbi hetek egyes megdöbbentő eseményeivel kapcsolatban hadd adjak kifejezést annak a mély megrendülésnek és együttérzésnek, amellyel a magyar haza minden emberségesen gondolkodó fiainak a magyar zsidóság sorsát, elmondhatatlan szenvedéseit és tragédiáját a bűnbelen lelt náci-fasiszta korszak alatt. A magyar zsidó-

ság tragédiájában nemcsak egyéni sorsok, nemcsak családok hullottak alá a megsemmisülésbe, de nagy nemzeti értékek is pusztultak el. Ugyhogy a zsidóság fájdalmas sebei a magyar nemzet sebei is egyúttal. Itt kell tanuságot tenni arról is, hogy népünk óriási nagy többsége mindig szemben állott azzal az üldözéssel, amelynek szellemét idegen barbárság hozta be az országunkba.

— Egyetemes nemzeti érdek és feladat, hogy a nagy viharban megmaradt és a halál tornácaiból hazakerült zsidóság minél előbb gyógyult lélekkel vehessen részt a magyar demokrácia hősiességét kívánó

ujjácipító munkájában s ezért ebben a kérdésben a nemzeti szuverenitást képviselő Nemzetgyűlésnek meg kell nyilatkoznia. De a magyar társadalom minden rétegének el kell végeznie a reá váró munkát a kívánt cél elérése érdekében. Természetszerűleg erélyes és kemény kézzel kell utját állani minden olyan bárhol felbukkanó kísérletezésnek is, amely a mult sötét szellemét megint antiszemita bujtogatással szeretné életrekelteni. Bizom benne, hogy minden problémát a nemzeti egyetemhez tartozó magyar zsidósággal együtt, közös munkával meg fogunk oldani.

Milyen az élet Biro-Bidzsánban, a Szovjetunió autonóm zsidó területén?

Irta: SÓS ENDRE

A nagylelkű párizsi folyóirat, a *Droit et Liberté* moszkvai tudósítója hosszabb beszámolót küldött Biro-Bidzsánról, a Szovjetunió ugynevezett „autonóm zsidó területéről”, amelynek megszervezését 1927-ben határozta el a Legfelsőbb Tanács, amikor úgy döntött, hogy külön területre bocsát az eszleg egységes tömegű életre vágyó és odatelepléni kívánó zsidók rendelkezésére.

AHOL HÁROM MILLIÓ EMBER IS ÉLHETNE

Ez a vidék — melyet az *Amur* két mellékfolyójáról, a *Bir-ről* és a *Bidzsán-ról* neveztek el *Biro-Bidzsán-nak* — a közeljövőben alighanem „autonóm köztársasághé” illeszkedik majd a Szovjetunió közigazgatási rendszerébe és arról is szó lehet, hogy megfelelő fejlődés esetén megkapja a „szövetséges köztársaság” jellegét.

Biro-Bidzsánban 1927-ben körülbelül 40.000 orosz és legfeljebb ugyanannyi ukrán, koreai, kínai és bennszülött szibériai lakott. Annakidején 12.000 zsidó telepedett itt le és letöltött pionirmunkához. Azóta állandóan növekedett a zsidók lélekszáma és különösen a második világháború idején talált e vidéken sok zsidó elhelyezkedést. Ennek ellenére: legfeljebb 60.000—80.000 zsidó tartózkodott Biro-Bidzsánban az eddigi maximális „telítettség” éveiben. Pedig Biro-Bidzsán — egy területének kiterjedése, mint a gazdasági élet-lehetőség szempontjából — há-

rom millió ember befogadására és ellátására is alkalmas.

MIÉRT NEM ÖZÖNLÖTTEK BIRO-BIDZSÁNBA AZ OROSZ ZSIDÓK?

„Azért nem özönlött Biro-Bidzsán felé nagyobb tömegű zsidó, mert a Szovjetunió az 1936-os ugynevezett „szillemi alkotmányában” nemcsak teljes „mértekből biztosította a szovjet polgárok nemzetiségi, faji és vallási jogait, hanem gondoskodott arról is, hogy senkit nemzetiség, faji és vallási szempontból még közvetve se lehessen hátrányban vagy előnyben részesíteni. Így azután a Szovjetunió területén élő zsidóság széles rétegei beélték, hogy egészséges és zavartalan életük biztosításához nincs szükségük „autonóm zsidó területre”, mert a Szovjetunió minden táján szabadon élhetik kulturális és gazdasági életüket.

VASÉRC, KÖSZÉN ÉS — ARANYMEZŐK

Biro-Bidzsán egyébként megfelelő mennyiségű búzát, rozsot, zabot, rizst, szójababot, burgonyát és fűszernövényeket termel. Erdősegei biztosítják a vidék bőséges faellátását. Vasérc, réz és grafit is található. Ujában megkezdődött a jelentős kiterjedésű kőszénbányák intenzívebb feltárása. E pillanatban pedig aranymezők után is kutatnak.

A szovjet kormány nemrégiben elhatározta, hogy rövidesen

nagyszámú erőműveket építet a villamosellátás számára. Az erőműveket az Amur víz fogja hajtani. Tervebe vették a Moszkvából Vladivosztozkba vezető vasút több szárnyvonalának kiépítését, illetve kétvágányúvá léleltet is.

ORVOSI FAKULTÁS ÉS KÉT TECHNOLOGIA

Az autonóm zsidó terület fővárosában, amelyet ugyancsak Biro-Bidzsánnak neveznek, 40 ezer ember lakik. A kis főváros utcái kővezettek, a járdák aszfaltból készültek. A szovjet kormány még az évben jelentős közmunkák elvégzésével akar lendíteni a városka további fejlődésén.

Biro-Bidzsánban — a csak orvosi fakultásból álló egyetemen kívül — két technológiai-mezőgazdasági iskolában, továbbá több középiskolában oktatják a diákokat. A szillemi technológiai-mezőgazdasági iskola mellett szép munkát végző földtani és meteorológiai intézet is működik.

A KAGANOVICS LAZAR SZINIÁZ

Most építik Biro-Bidzsán fővárosában az új zsidó színházat, amelyet Kaganovics Lazárról neveznek el. Nemrég nagy feltűnést keltett a gazdaganyagú regionális múzeum megnyitása. A Biro-bidzsáni zsidók oroszul és jiddisül beszélnek. A *Birobidjaner Stern* című újság jiddis nyelven jelenik meg. Előkétszű-

letek történetek egy biro-bidzsáni irodalmi almanach kiadására. A városi könyvtárban eddig 150.000 kötet található.

A KOLHOSZOK MUNKAVERSENYE

Az úghajlat nagyon egészséges. A zsidó kolhoszokon izmos, edzett földművesek dolgoznak. A kolhosz-közi munkaversenyek 1945-ben a *Vörös Október* elnevezésű zsidó kolhosz vilte el a pálmát.

— Az utóbbi időben — mondta az egyik biro-bidzsáni vezetőember a párizsi *Droit et Liberté* munkatársának — a világ különböző vidékeiről érkeztek hozzánk letelepítési kérelmek. E kérelmek teljesítése elsősorban a lakásviszonyoktól függ. Reméljük, nem lesz lakáshiány. Megkezdődik csakhamar a standardizált házak gyártása.

Ehhez a nyilatkozathoz csak annyit tehetünk hozzá, hogy igazán van Ija Ehrenburg-nak, a Budapesten is járt nagy zsidó írónak, a Szovjetunió Zsidó Antifasiszta Bizottsága elnökének, aki nemrégiben kijelentette: „A Szovjetunió büszke lehet Biro-Bidzsánra”.

A Lichtenwörthben exhumált

és hazaszállított tetemek hirtelti anyakönyvi kivonatait, a hozzátartozók az *Országos Musz Szervezetben*, Bajcsy Zsilinszky-ut 5. sz. alatt átvehetik. Egyben felkérjük az exhumált, de nem agnoszkált tetemek hozzátartozóit, hogy azok kiltetének megállapítása érdekében jelentkezzenek.

Pézsma, r ó k a

és más nyersbort vesz.

Simkovics

Király-utca 47. I. emelet.

APOLLO

DULCIN

mellékizületli, mesterséges édesítőszer készlet, gyümölcsök és befőttekhez. Sokkal olcsóbb a szacharinnál.

„Megszámolt maradék“

A budapesti zsidóság címjegyzéke

A Zsidó Világkongresszus és Jewish Agency for Palestine Magyarországi Képviseletének Statiszt. és Tudakozó Hivatala festes kötetet jelentetett meg a napokban. A kötet azoanok a Budapesti zsidóság címjegyzékének a nevével közli, akik találják az üldözöttség éveit. Ismeretes, hogy ez az intézmény a múlt év folyamán statisztikai összeírást folytatott. Előbb Budapesten, azután az ország egész területén felkerestek lakásában minden zsidót és egy, a statisztikai összeírást szolgáló u. n. „személyi lapot“ töltötték ki. Az összeírás nemcsak a megmaradt zsidók számát és nevét akarta összegyűjteni, hanem a magyarországi maradék zsidóság rendszeres és részletes statisztikai képi kiváncsi megrajzolni. Talán még emlékeznek is erre a személyi lapra, amely a személyi adatokon kívül a következő kérdéscsoportokat tartalmazta: A zsidósághoz való kapcsolatot kérdéseit; a vagyoni és jövedelmi viszonyokat; az üldözöttség ideje alatt elvesztett személyi sérelmeket; az elvesztett vagyoni károkat és a jövő terveit. Ezeknek a kérdőíveknek a feldolgozása folyik, egy-egy részletredményével az „Új Élet“ olvasói már megismerkedtek a Hivatal Statisztikai osztálya vezetőjének, Pácz Zsigmond Pálnak feldolgozásában.

Az összeírás igen sok nehézséget jelentett. Nem is a technikai nehézségekre gondoltunk most, ámbar elképzelhető, mit jelentett házról-házra, lakásról-lakásra járni, keresve, hol találunk zsidót, hol olyan zsidó származású nem zsidót, akire valamilyen formában vonatkozott a zsidótörvény. Nem ez volt az igazi nehézség. Az igazi nehézséget az összeírándók közönye és közömbössége jelentette. Sokan egyszerűen nem törődömségből tagadták meg a személyi lap kitöltését, mások semmilyen körülmények között sem akartak „zsidó“ névsorba bekerülni. Így történetesen, hogy nem minden tulélő nevet találtak most a könyvben megjelentetni. Pedig ennek a könyvnek igen nagy szerepe van. Feladata, hogy külföldre kerülve a messzeségben élő hozzátartozóknak elvigye a hírt, ezeknek a neve, címe szerepel a könyvben, élnek tehát, túléltek a borzalmakat.

Azok, akik a Hivatal Információs Osztályának munkáját ismerik, tudják igazán, mit jelent egy ilyen névsort tartalmazó könyv. Hiszen a budapesti összeírás nem az egyetlen ilyen fajta maradék zsidóság névsorának kiadása. Az Információs Osztályon megvan azoknak a névsora, akik túléltek például

Bécsben, Berlinben, vagy Szlovákiában az üldözöttség keserű esztendejét. Mi tudjuk, mit jelent az, amikor feljön a hivatalba valaki, akinek hozzátartozója Amszterdamban élt és évek óta semmiféle híre nem volt róla. Most feljön és megtalálja hozzátartozója nevét és címét az amszterdami zsidók listáján és máris megírhatja neki, hogy ő is él, üzenetét a Hivatal el tudja juttatni a világ minden tájára. Ilyen „örömförzés“ a „Megszámolt maradék“ is; kiadói annak is szánták, ahogy az előszóban olvasható: „Elszörodünk a népek között és maradtunk kevés számban. (Mózes V. 4. 27.) Megszámolt maradékunk névsorát fogadják Erec Jisraëlnben és a diaszpóra többi országában úgy, mint egy üzenetet, mint egy feljűk nyújtott kezet, amely szeretettel küld és amely kéri és várja is az oly régen nélkülözött szeretetet.“

Ismeretlen helyen porladó mártírjaink emlékének megörökítése

A lichtenwörthi mártírok temetésén lejátszódott szívetlenség, felejthetetlen mély fájdalmat hagytak mindenkiben, akik ott voltak. A tragédiát növelte az a körülmény, hogy 400 halottból csak néhányat lehetett agnoszkálni. Szörnyű volt a kétségbeesett anyák szájából hallani, hogy azt a 1-2 szűlőt, akinek sikerült gyermekeiket felismerni, „boldognak“ nevezték, mert legalább gyermekeik sirjái ismereteseke előttük. Nálunk zsidóknál ugyanis a sírok látogatása és az elhunytak emlékének ápolása nem csupán kegyeleti aktus, hanem vallási szabály is. Ezért nagy elismerés illeti a Budapesti Tanulmányi Vezetőségét, amiért hozzájárult, hogy mindazon mártírok, akiknek sirja ismeretlen, az Egyetemen templomában levő kegyeleti-emlékművön megörökíttessenek, hogy a hozzátartozóknak legyen egy szent helyük, ahol az elhunyt szeretteik emlékeit megtalálják. Az ezzel járó kegyeleti beneficiumok, mint Kadis, Jahrzeit és Mazkir megtartását díjmentesen eszközlik. Ugyaneseke megkezdtek az ismeretlen dátummal elhunytak Jahrzeitjainak megállapítását is. Az egyetemen rabbi-titkárja naponta délután 3-6 óráig (VI. Vasváry Pál u. 5.) a hívek rendelkezésére áll.

BORIAK!

KERESSEM

Tombos Alakért

ki 1943-ban a 61-es számadékban volt. Nagyon kérem azt a Teitelbaum nevű urat, ki állítólag 1944 dec. 3-án Flossenburghon lezúrt vele, aljona bővebb értesítést TAUBESZ BLANKÁNAK, Klauzál-u. 16. I. 20.

Zsidó Világkongresszus és Jewish Agency for Palestine

Magyarországi Képviselete, Statisztikai és Tudakozó Hivatalának, (Budapest, V., Wekerle-Sándor-u. 7.) közlemények,

Az alant felsorolt személyek részére külföldről levél, vagy üzenet érkezett. Kérünk mindenkit, aki nevezettekről felvilágosítást adhat, közölje azt hivatalunkkal (V., Wekerle-Sándor-u. 7., Tel.: 180-009.) szombati és vasárnap kivételével, d. e. 9-1 óra között.

A címzett neve, külföldről megadott lakáscím, kereső:

- Bisier Max, Bécs-Magyarország, P. L. II/j/3. Keresi: Berta Reiter, London.
- Dr. Lánosi Jenő, 1875, Szolnok, Budapest, P. L. II/k/6. Keresi: Kadimah Society, London.
- Drummer József 1894, Honca, P. Sd. V/p/1. Keresik: Drummer nővérek, Svédország.
- Klein Rózi 1914, Beregszász, P. Sa. I/g/1. Keresi: Ludovice Reich, Buenos Aires
- Estlein Sámuel. P. E. II/n/12. Keresi: Estlein Rudolf, Palesztina.
- Parnes Regina 1924, Lwow P. E. II/n/13. Keresi: Parnes Dávid, Palesztina.
- Weisz Regina. P. E. II/n/18. Keresi: Rabbj Friedmann, Jeruzsálem
- Effenheim Péter. P. E. II/n/21. Keresi: Rabbj Friedmann, Jeruzsálem.
- Benet Juda 1925, Ternova. P. E. II/n/35. Keresi: Benet, Tel-Aviv.
- Heitler Emil vagy Gyula, Budapest. P. M. 108/1.
- Kohn Bianka 1909, Ausztria, Budapest. P. M. 108/2.
- Klein Imre mérnök, Budapest. P. M. 108/3. Keresi: Ilczka L. mérnök, Wien.
- Malitzka Sára 1927, Opatov, Budapest. P. M. 108/4
- Najman Izák, Brzesz. P. E. II/g/1. Keresi: Najman Kalmán, Jeruzsálem.
- Laurner Mariska. P. E. II/g/2. Keresi: Rotstein Mordehaj, Hadera.
- Weinberg Mojzesz 1926, Lodz. P. E. II/g/19.
- Sziklai Miklós 1906, Sükösd. P. E. II/g/20. Keresi: Gottlieb, Jeruzsálem.
- Hay Andor 1925, Budapest, Szövetség-u. P. E. II/g/27. Keresi: Livia Malka (Havas), Haifa.
- Frühmorger Rivka, Sosnevice. P. E. II/f/11
- Rogowski Szlama 1914. P. E. II/f/17. Keresi: Rogowski Szaga, Tel-Aviv.
- Koffer Zsuzsi 1939. P. E. II/f/19. Keresi: Jaffa Linzewski.
- Jankelovitz 1914. P. E. II/e/2. Keresi: Weiss.
- Ginsberger E. 1890. P. E. II/e/3.
- Israel Brilliant. P. E. II/c/7.
- Križler E. 1882. P. E. II/c/25. Keresi: Križler.
- Berliner 1884. P. E. II/c/26. Keresi: Steiner.
- Jankelovitz, 1914. P. E. II/c/27. Keresi: Pte. Weiss.
- Grünberger 1890 és Deutsch 1890. P. E. II/c/28. Keresi: Jerrari.
- Friedmann Ruf, Rein Juda és Klein Noémi, P. E. II/c/42.
- Keresi: Reichmann Ruf, Palesztina.
- Reichmann család, P. E. II/c/43. Keresi: Reichmann Ruf, Palesztina.
- Schwarzenc, Anna 1896, leánya Vera 1924. P. E. II/c/45. Keresi: Schwarz.
- Hirsch 1885. P. E. II/c/51.
- Ligeti Éva, dr. Ágai Dezső címén, Szeged, Csokonai-u. 1. P. E. II/c/53. Keresi: Ligeti, Haifa.
- Lajta Mór és családja, Bajza-u. P. E. II/d/17. Keresi: Friedmann Imre.
- Kantrowitz Rachel 1915, Wilno, P. E. II/a/4. Keresi: Sara Kantrowitz, Tel-Aviv.
- Spektor Márkus 1901 és Klára 1892. P. E. II/a/6. Keresi: Jehoshua Nagler, Jeruzsálem.
- Dawidowicz Chaim sz. 1906, Niepelomice. P. E. II/a/8. Keresi: Dawidowicz Salamon és Israel, Jeruzsálem.
- Antman Izák sz. 1902 Przemysl. P. E. II/a/9. Keresi: Antman Symcha, Jeruzsálem.
- M. L. Jakobsohn. P. E. 12/1. Keresi: Avigdor Jakobsohn, Petach Tikva.
- Hella Bernstein. P. E. 12/2. Keresi: David Levin, Haifa.
- Wein Pezál. P. E. 12/3. Keresi: Wein, Haifa.
- Zeiger József, Krakow. P. E. 12/4. Keresi: R. Schenker, Tel-Aviv.
- Freund Kornélia, Budapest, P. E. 12/8. Keresi: Berthold Lichtenstein, Jerusalem.
- Dénes Soltana, Budapest, P. E. 12/9. Keresi: Berthold Lichtenstein, Jerusalem.
- Grünfeld Judith, 1928, Kisvárd, P. E. 10/2. Keresi: Chana Grünfeld, Jerusalem.
- Selubski Dóra, 1907, Oszmiana by Wilno, Bpest, P. E. 10/7. Keresi: Epstein Efraim, Tel-Aviv.
- Selubski Izrael, 1904, Oszmiana by Wilno, Bpest, P. E. 10/8. Keresi: Epstein Efraim, Tel-Aviv.
- Ruckel Vilmos, 1906, Nowy Sonez, Magyarország, P. E. 10/24. Keresi: Eder Mundek, Haifa.
- Münzer Hela, 1926, Lemberg, Magyarország, P. E. 10/25. Keresi: Jacob Münzer, Haifa.
- Schneider Fára Karolin, 1885, Warasdorf, P. E. 10/26. Keresi: Paul Schneider, Haifa.
- Schneider Izabella, 1914, Bécs, P. E. 10/27. Keresi: Paul Schneider, Haifa.
- Dr. Kindler Dávid, 1892, Sokol és családja, P. E. 9/2. Keresi: Kindler Jakob, Tel-Aviv.
- Weinstock Dávid, Zawiercie, P. E. 9/24. Keresi: Jacobi Braun, Post Hadera.

HOGY TÖRTÉNT?

XXIV.

Az auschwitzi jegyzőkönyv folytatása

Gyilkolás injekciókkal

1943 márciusának elején 45 ezer zsidó érkezett Szalonkiból, 10 ezer férfit és kisebb számú női táborba utaltak, a többi, legalább 20 ezer ember, a krematóriumba került. A táborba bentartott 10.030 férfi röviddel ezután csaknem egy százig elhalt. Főképpen egy maláriászerű betegség pusztította őket, sokan a táborban elharapózott kiütéses tifusz elváltozásai lettek, azonban a tábor általános nehéz viszonyait sem hirták el.

Mint hogy a malária pusztítása a görög zsidók között, a kiütéses tifusz pedig általában nagy áldozatokat szedett, ami által az elhalálozás rendkívül emelkedett, a szelekcioikat ideiglenesen beszüntették. A beteg görög zsidókat jelentkezőkre szűrték fel. Figyelmeztették őket, hogy a felszólításnak no legyenek eleget, ennek ellenére azonban sokan jelentkeztek. Mindannyiukat intercordialis fenolin injekció által ölték meg. Az injekciókat az egészségügy aljászt adta, akinek cseh orvosok segítettek. Az orvosok igyekeztek túllátni a szerencsétlen betegeknek segíteni és ha mást nem tudtak elérni, legalább fájdalomkat csillapították.

A 10.000 görög zsidóból még életben maradt vagy 1000 embert, további 500 zsidóval együtt rövid idővel rá erőd munkákra Varsóba küldték. Néhány hét múlva néhány százan közülük reménytelen állapotban tértek vissza. Sokat nyomban elgázositottak. 400 maláriabeteget görög zsidó a fenolkezelés beszüntetése után állítottak „további kezelés” céljából Lublinba küldtek. A hozzánk érkezett hírek szerint ezek valóban megérkeztek Lublinba, további korszokról mit sem tudunk. Annyi bizonyos, hogy a 10.000 görög zsidó közül már egyetlen sincs a táborban.

A szelekcioik beszüntetésével egyidejűleg megtiltották a foglyok legyilkolását is. A hírhedt gyilkosokat sokszor elkövetett gyilkosságokért megbörtölték. Azonkívül egy nyilatkozatot kellett aláírniok, hogy bizonyos számú fogolytársunkat meggyilkolták.

1943 elején az auschwitzi politikai osztályhoz 530.000 elbocsátási nyomtatvány birtokosai érkeztek. A hír nagy örömet okozott közöttünk, mert reméltük, hogy legalább néhányunkat fogják szabadon bocsátani. A blankettákat azonban

az elgázositottak adataival töltötték ki és azután az Irtalában helyezték el.

Szünet nélkül érkeznek a transzportok

110.000—120.000 lengyel árja a varsói pawiak fegyházából.

120.000—123.000. 3000 görög zsidó, akik egy részét az elhalt befutásuk helyébe Varsóba küldötték. A visszamaradtok hamar elhaltak,

kb. 123.000—124.000, 1000 árja Radomából és Tarnoból, kb. 124.000—126.000, 2000 ember különböző árja transzportokból.

Közben szünet nélkül érkeztek lengyelek, valamint francia és belga zsidó transzportok, amelyeket anélkül, hogy akár csak egy részüket is a táborba utaltak volna, maradéktalanul elgázositottak. 1943 júliusá végen a transzportok sora hirtelen megszűnt. Rövid szünet állott be. A krematóriumokat alaposan megtisztították, rendezték és a további üzeme készítették elő. Augusztus 3-án azután újra megindult a munka. A breznburgi és sosnovitzi zsidók első transzportja érkezett, amelyet továbbiak augusztus hónap folyamán szakadatlanul követtek.

Kb. 132.000—136.000 volt a breznburgi és sosnovitzi zsidók száma. Csak 4000 férfi és kevés számú nő került a táborba. Több, mint 35.000-et egyenesen a krematóriumba vittek. A táborba bentartott 4000 férfi nagyrészt az embertelen bánásmód, éhség, különböző betegségek és nem utolsósorban a körükben elkövetett gyilkosságok folytán már az ugynevezett karanténtáborban halt meg. Ezekkel a zsidókkal szemben elkövetett gaztettekért főképpen Tyn birodalmi német hivatalos bűnöző, — aki a sachnauk-seni gyűjtőtáborból került ide, — valamint Mieczislaw Katerzinski lengyel fogoly felelősök.

Ebben az időben újra megkezdtek a szelekcioikat, még pedig különösen nagy mértékben a női táborban. A tábororvos, egy SS rohamvezető, a berlini rendőrfőnökök fia, vagy unokaöccse, még a táborban is fellépő brutalitással jár el. A szelekciois módszert ettől fogva a szükségünk napjaink megállítás nélkül gyakorolták.

Kb. 137.000—138.000. Augusztus végén 1600 lengyel árja érkezett a táborba a varsói Pawiak fegyházából, ezenkívül vagy 80 görög zsidó.

Kb. 138.000—141.000. 3000 férfi különböző árja transzportokból.

142.000—146.000. 1943 elején 3000 zsidó különböző lengyel munkatáborokból, továbbá egy csoport orosz hadifogoly.

Családi transzportok

Kb. 148.000—152.000. Az 1943 szeptember 7-ét követő héten családi transzportok érkeztek Theresienstadtból. Egészen érthetetlen volt számunkra, hogy ezek a transzportok teljesen kivételes körülményben részestültek. A családokat együtt hagyták, egyetlenegy sem gázositottak el közülük, még csak meg sem borotválták, hanem úgy, amint megérkeztek, családok szerint szállásolták el őket a tábor külön szakaszában. Még esomagjaikat is meghagyták. A férjak nem jártak munkába, a gyermekek részére Hirsch Fredy vezetése mellett külön iskolát is engedélyeztek. A hozzátartozókkal való levelezést is megengedték. Csupán a főtábor rendelt „táborfőnöke” egy Böhm Arno nevű birodalmi német hivatalos bűnöző — különben a tábor egyik leglátványosabb gonoszfeje — szedista kintásait voltak kénytelenek elvisselni. Csodálkozásunk még fokozódott, amikor ezeknek a transzportoknak hivatalos névsorát volt alkalmunk látni. A névsor különös címet viselt: „SB-Transpant tschechische Juden mit 6 monatlicher Quarantäne” („Különleges kezelés cseh zsidók transzportja 6 hónapos karanténnal”). Tudtuk jól, mit jelent az „SB” jelzés, de nem találtuk magyarázatát a különleges bánásmódnak és a rendkívül hosszú 6 hónapos karanténnek. Eddigi tapasztalatunk szerint a karantén legjobban esekben tartott három héttel tovább. Gyantot fogtunk. Minél inkább közeledett a hatvani karantén idő vége, annál inkább erősödött bennünk a meggyőződés, hogy ezek a zsidók is a gázkamrában fogják életüket befejezni. Alkalmunk kerestünk, hogy a csoport vezetőivel érintkezésbe lépjünk. Elmagyaráztuk helyzetüket és nem hagytunk további kétséget sorsuk felől. Egyesek közülük, különösen Hirsch Fredy (a prágai Makkabi volt ifjúsági vezetője), aki szemmel láthatólag társai osztályon bizalmát élvezte, köztölték velünk, hogy amennyiben lehetőségek volna vállalnak, ellenállást fogunk tanúsítani. A „Sonderkommando” emberei megígérték, hogy amennyiben a cseh zsidók ellenállnak, ők rögtön esatlakozni fognak. Sokan abban a reményben voltak, hogy általános felkelést lehet majd a táborban csinálni. 1943 március 8-án megtudtuk, hogy a krematóriumokat a cseh zsidók részére kézenlétbe helyezték. Nyomban Hirsch Fredyhez siettem, hogy ezt közöljem vele és sürgős cselekvésre szólítsam fel, hiszen semmi vesztésválójuk nincs. Azt válaszolta: „Tu-

dom mi a kötelességem.” Akkor elment a cseh táborhoz lopódtam, ott azt hallottam, hogy Hirsch Fredy halálát Luminállal megmérgezték magát. Másnap 1944 március 7-én ünkvütelj állapotban 3791 társával együtt — akikkel 1943 szeptember 7-e után érkezett Birkenaubba — teherautókon a krematóriumba szállították, ahol elgázositották. Az ifjúság dalolva ment a halálba, Keserűen csalódtunk. Az ellenállás elmaradt. A „Sonderkommando” elszánt emberei hiába vártak. Vagy 500 különböző személy még a hatváni karanténtábor tartama alatt halt meg. Csak 11 ikerpárt hagytak életben. Ezeket Auschwitza vitették, ahol biológiai kísérleteket végeztek rajtuk. Mikor Birkenaut elhagytak, ezek a gyermekek még éltek. Egy héttel az elgázosítás előtt, tehát március 1-én, kényszerítették őket, hogy hozzájáruljanak a kísérletek, miszerint jól vannak. E leveleket március 23., vagy 25-ik kellettel kellett elírniuk. Meghagyták nekik, hogy a leveleket külföldi hozzátartozóiktól esomagküldeményeket kérjenek.

Kb. 153.000—154.000. 1000 lengyel árja a varsói Pawiak fegyházából.

Kb. 153.000—159.000. 1943 október és novemberben 4000 férfi különböző fegyházakból, időközben rejtékhelyeken elfogott Benzburg vidékéről való zsidókból álló transzportok és egy csoport orosz hadifoglyokat is hoztak, akik 1—12.000 terjedő számokat kaptak.

Kb. 160.000—165.000. 1943 decemberében kb. 1000 férfi érkezett főképpen holland, francia, belga és ezáltal először olasz zsidó transzportokkal. Az utóbbiak fumei, triezzi és római zsidók voltak. Ezekből a transzportokból legalább 3000 embert gázkamrába vittek. A táborba bentartott zsidók között különösen nagy volt a halálozás. Azonkívül a szelekciois módszer fokozott mértékben szedte áldozatait. Ennek a módszernek az alkalmazása 1944 január 10., és 24-e között érte el felülpontját, amikor is erőteljes, egészséges, munkabíró zsidókat szelektáltak, munkabeosztásra és foglalkozásra való tekintet nélkül, csak az orvosokat kivették. A szelekciohoz mindenki fel kellett sorakoznia, szigorúan vizsgálták, vajon jelen van-e mindenki. A szelekcio azután a tábori orvos (a berlini rendőrfőnökök fia vagy unokaöccse) és Birkenau tábor-

HIVJON! JÖJJÖN!

Veszel: férfi és női ruhát, fehérneműt, szőrmekabátokat, irógépet, porcellánt.

Petőfi Sándor-u. 2. (Ájtárában)

GERSTL-MAJOROSL

Szekely Emil ékszerész
Rákóczi-ut 26
brillánsat, aranyat, ezüstöt,
órát legdrágábban vessz.

parancsnoka, Schwarzenburg SS airohamvezető végezte. Azokat a zsidókat, akik közben a „7. sz. barakkból“ egy külön táborrészbe költözött „Körházban“ (Krankenbau) voltak elhelyezve, kivétel nélkül elgúzosították. Ebben az időben ezeken kívül vagy 2500 férfi és 6000 nő került szelekció révén a gúzkamrába.

Cseh zsidók

Kb. 165.000—168.000. 1943 december 20-án újabb 3000 zsidó érkezett Theresienstadtból. A névsornak ugyanaz a címe, mint a szeptemberben érkezettek névsorának: „SB“ Transport, tschechische Juden mit 6 monatlicher Quarantäne“. Megérkezésük után családjaikkal együtt a szeptemberben érkezettekhez szállásolták el. Ugyanazok a kedvezményeket élvezték, mint az előbbiek. 21 órával az első csoport elgúzosítása előtt a szomszédos, véletlenül üresen álló táborrészbe szállásolták őket, hogy ily módon elválhassék a csoportokat egymástól. Ma is abban a negyedben laknak. Miután az első csoport elgúzosítása semmi kétség nem hagyott a fejl, hogy milyen sors vár rájuk, már most készülnek az ellenállásra. Az ellenálló Lauer Bazenka (Prága) és Langsfeld Hugó (Prága) szervezik. Könnyen gyűlö anyagokat gyűjtenek és adott esetben a táborrészük blokkjait fel akarják gyújtani. Karantén idejük 1944 június 20-án jár le.

160.000—170.000. 1906 személy kisebb csoportokban, lengyelek, zsidók és oroszok.

170.000—171.000. 1900 lengyel és orosz (árja), azonkívül egy kisebb számú jugoszláv.

171.000—174.000. 1944 februárjának végén és márciusának elején 3000 holland, belga és ezekben először benszüllő (nem naturalizált) francia zsidó érkezett. A francia zsidókat a meg nem szállt francia területtől hozták. A megérkezett transzportok túlnyomó részét haladéktalanul elgúzosították.

Március közepén egy kisebb, rejtekhelyeken talált brandenburgi zsidókból álló csoport érkezett. Ezekből tudjuk meg, hogy egyes lengyel zsidók Szlovénzókba és onnan Magyarországra menekültek.

A Theresienstadti zsidók elgúzosítása után március 15-ig a táborban nem jött utágyóllás. A létszám ennél fogva rendkívül csökkent, amért valamennyi az ezüti transzportokkal beérkezett férfit, főképpen holland zsidókat, a táborba utalták be. A tábor 1944 április 7-én hagyott el, amikor még éppen arról értesültünk, hogy nagy görög zsidókból álló transzportok érkeztek.

A Birkenau tábor belső közigazgatását az ezzel megbízott foglyok intézik. A foglyok nem nemzetiség szerint vannak a blokkban elszállásolva, hanem a közös munkabeosztás szempontjából. („Kommandók“ szerint.) Mindegyik blokknak 5 funkcióvártusa van:

egy blokkfelügyelő = „Blockältester“,

egy blokkirnok = „Blockschreiber“,

egy ápoló,
két blokkszolga.

A blokkfelügyelő (Blockältester)

bal karján fehér szalagot visel, melyen blokkjának száma van feltüntetve. Ugyazólván élet és halál ura és a blokk általános rendjéért felelős. 1944 februárjáig csaknem az összes blokkfelügyelő fele zsidókból állott. Egy Berlinből jött utasítás megtiltotta, hogy a zsidók ezt a hivatalát továbbra is betölthessék, mért azután leváltották őket. A titkom ellenére 3 szlovénzók zsidó még ma is viseli ezt a tisztséget.

A blokkirnok (Blockschreiber)

a blokkfelügyelő végrehajtó közege. Elvégzi az adódó írásbeli munkálatokat, nyilvántartja a mindenkori létszámot és egy kartoféket vezet. A blokkirnok munkája nagyon felelősségteljes. A mindenkori létszámot kitinos alaposággal kell nyilvántartania. A foglyokat csakis számok és nem nevek alapján tartják lajstromban, amért könnyen eszathatik be tévedés. Egy ilyen tévedés azonban végzetessé válhat. Ha a blokkirnok egy számmal tévedésből kevesebbet jelentett — ami a megszokott magas számú halálozásnál nagyon könnyen előfordulhat és valóban elő is fordult — ezt a hibát egyszerűen úgy igazítják ki, hogy egy embert utólag valóban kivégeznek. Az egyszerű továbbított jelentést nem lehet utólag kijavítani, a jelentett létszámuk viszont pontosan egyeznie kell a fényleges állaggal. A blokkirnok állás a blokkban erős hatalmi állást jelent, sajnos gyakran élnek vele vissza.

Az ápoló és blokk-szolgák

a blokk körüli testi munkát végzik. Ápolásról természetesen szó sem lehet.

Az egész tábor felett a táborfelügyelő, „Lagerältester“ áll. Természetesen ez is fogoly. A jelenlegi birkenau táborfelügyelő a 11.132. számú Danisch Ferenc, politikai fogoly, a felsőszilézai Königsbülle-ből. A táborfelügyelő a tábor korlátlan ura, jogában áll blokkfelügyelőket és blokkirnokokat kinevezni, vagy elmozdítani, munkahelyeket kitölteni stb. Danisch zsidókkal szemben is korrektül viselkedik, objektív és megvesztegethetetlen.

A táborfelügyelő mellé a tábori irnok van rendelve, aki a táborban a legnagyobb hatalomnal rendelkezik. Egyedül ő áll közvetlen összeköttetésben a tábor parancsnokságával, amennyiben ő veszi át a táborvezetőség parancsait és ő adja le a tábor jelentéseit. E ténykedése folytán bizonyos befolyással van a táborparancsnokodra. A

blokkirnokok közvetlenül alá vannak rendelve és jelentéssel neki kötelesek megtenni. Az ezidőszerűtlen birkenau tábori irnok a

30.029. számú Gork Kazimir, lengyel politikai fogoly, ezelőtt varsói haultisztviselő. Gork ugyan antiszemita beállítottságu, errel, ellenére nem bántja a zsidókat.

A blokkok felett való főfelügyeletet 6—8 SS Blokkvezető látja el. Ők végzik esténként a létszámmegállapítást, melynek eredményét parancsnokuknak, a tiroll származású Schwarzhuber airohamvezető, táborvezetőnek (Lagerführernek) jelentik. Schwarzhuber izrákos, szadista. A táborvezető felett azután a táborparancsnok áll, aki egyúttal az auszvitz tábor parancsnoka is. Az auszvitz gyűjtőtáborban is van egy táborvezetője, aki Auschwitz és Birkenau közös táborparancsnokának van

alárendelve. Az ezidőszerűtlen táborparancsnok neve: Hübs. (Jelenleg a nürnbergi törvényszék előtt felel tetteiért.)

A munkakülönítmény (Arbeitskommando) parancsnoka a „capo“, aki a munkaidő alatt az alárendelt foglyokkal korlátlanul rendelkezik. Nem ritka, hogy a „capo“ egyik, vagy másik hozzá beosztott foglyot munka közben agyonver.

Nagyobb munkakülönítményeknél több a „capo“. Ezek felett ilyenkor egy „főcapo“ áll. Azelőtt gyakori volt, hogy a „capo“ tiszjét zsidó látta el. A már említett berlini rendelkezés ezt is ellátotta.

A munka legfőbb ellenőrzését német szakemberek intézik.

Ezzel végződött az első jegyzéknyv.

MUNKÁCSI ERNŐ

(Folytatás: A második auszvitz jegyzéknyv.)

A Zsidó Kórház ingyenes lakást és teljes ellátást ad fiatal zsidó orvostanhallgatóknak

A Zsidó Kórházzal úgy van az ember, mint kedvenc Petőfi-költőmennyével, mindig talál benne valami újat, valamit, ami eddig rejtve volt előtte. Ez a kórház állandóan a munka izzásában van, mint a nap és ahhoz hasonlóan bocsátja ki magából tudományos és szociális életünk életé sugarait. Az emberi test betegségeinek gyógyításán kívül az emberi társadalom betegségeinek gyógyítása is folyik ebben a kórházban. Orvosi előadások, ápolónőképző tanfolyam — ennek a munkának egyes stációi, melyekhez most egy újabb szociális intézmény, létesítése kapcsolódik.

A Zsidó Kórház a szegénysors, fiatal zsidó orvostanhallgatók részére lakást és teljes ellátást biztosított. Egyelőre tizenhat ilyen bentlakó van a kórházban, 13 medikus és 3 nőhallgató. Valamennyien Auschwitz, Bergen-Belsen és a többi német táborok egykori lakói, akiknek minden hozzátartozói a német halálgyárak áldozatai lettek. Ők a „lábonjáró csodák“, a megmenekültek Hazajöttek és tanulni szeretnének, a Zsidó Kórház pedig megadja nekik ezt a lehetőséget. Lakást és teljes ellátást ad a diákoknak, akiket, mint a kórház Benjamin-jait, mindenki dődelget. Mindezekkel szemben csupán egy kötelezettség terheli őket: tanulni kell. Semmi más munkát nem végeznek. Tapasztalataik fejlesztése érdekében részt vehetnek a laboratóriumi vizsgál-

latokon és kórbontani ismereteket szerzhettek. Ennek a rendszernek üdvös hatása most mutatkozott meg, amikor is az egyik ilyen bentlakó orvosnövendék summa cum laude doktorált. A dolog történetéhez tartozik még az is, hogy a fiatal doktor rögtön segédorvosi állást kapott a kórházban.

De a kórház igazgatóságga nem áll meg féluton. A Pesti Izr. Hittközség előjárósága a napokban fogadta el az igazgatóság előterjesztését, hogy elsőjélt kezdve, a lakás és ellátás mellett, méltányos zsebpénzt is kapjanak a diákok. Távlatlabb terve az igazgatóságnak, hogy majd ha újjáépül a kórház Szabolcs-u. 30. szám alatti személyzeti lakóháza, ott külön traktust fognak berendezni az orvostanhallgatók számára.

Ez a Zsidó Kórház legújabb kulturmissziója, amellyel kettős cél szolgál. Egyrészt enyhíteni kíván a zsidó diákság kétségbeesztő nyomorán, másrészt emelni akarja az orvosi kar színvóját, mikor a legsúlyosabb gondok elhárításával lehetőséget nyújt a diákoknak arra, hogy minden energiájukat tudásuk fejlesztésére fordíthassák. A megfelelő utánpótlásról gondoskodik ilyenféleképpen a kórház, amely biztos záloga annak a törekvésnek, hogy kitűnő orvosodga segítségével a jövőben is az ország első gyógyintézeteinek sorában tartsa a Zsidó Kórházat.

Keeskeméti György

Ne csináljon lakásgondot, keresse fel

ifj. Nagyt

Pesten: VIII., VAS-UTCA 5. — Budán: ALKOTÁS-UTCA 1.

Fuvarozást vállal Pesten és vidéken

Vérző sorok, meztelen szivek

A szerkesztőség postájából

Irtá: SZILÁGYI GÉZA

Tömérdek vers terem minálunk mostanában. Ezen a téren is megvalósul a többtermelés elve. Az „Uj Élet”-hez folytonosan beáramló versek kilencvenöt százaléka nem „hivatásos” költőktől származik, hanem ugynevezett dilettánsoktól, alkalmi rimelőkötől, akiknek a költészet nem „mézédes nedű”, hanem élmélyitően keserű epe. Magukból czeckből az írásokból kitűnik — a mellékelt kísérőlevelek még külön is kidomborítják a nélkülök is megállapítható lényt —, hogy e versek szerzőit a közelmúlt fekete évciben jóformán alig elviselhető bánatalmak érték. E szörnyű sérelmek elsőhajtásával, elmondásával, kikiáltásával, eljajgatásával próbálnak könnyíteni magukon. Hogy miért nem teszik ezt prózában, miért választják a verses formát? Ugyáltszik, minden emberben benne rejtőzik valamilyen költőféle, ámde ez legtöbbször még egy hosszú élet folyamán sem szólal meg hangosan, talán csupán fölfokozott lelkiállapotban, álomban, lázban, deliriumban, halálveszedelemben. Akiknek kusza kézírataiban lapozgatok most, azokat szemmel láthatóan valóságos transzba kintozták bele szörnyű élményeik és ez az önkivület fölszabadította bennük a máskülönben talán holtig lappangásba dermedt költőt. Noha tisztában vagyok minden teremtettt lény hűségével, mégis érzem, hogy ezuttal nem szereplési viszketegségről, a nyilvánosság előtt való páváskodásról van szó. Ezek az emberek, ha örök sebük fájdalma időnként marja lelküket, nem tudnak hallgatni. Ebbe belepusztulnának. Önmagukkal már elég gyötrelmes monológot folytattak a megpróbáltatás óráiban. Másokkal, megértő testvéreknek, együttlévő rokonoknak vélt, hitt, remélt embertársakkal is tudatni akarják, mi gyöttri őket. A köztér vágya egyúttal a megkönnyebbülés jogos vágya is. Verseikből majdnem mindig hiányzik a „műgond”, verslábaik legtöbbször botladoznak, rímeik nem eszenek össze, képeik, hasonlataik nem egyszer zavarosak, de borzasztó élmények gyalázatos emlékei jajgatnak ki a művésziellen dadogásokból is, a szabályos ritmusokba nem illeszkedő sorok kinosan és az olvasót is megkínözva vonaglanak. Ninesenek pikaresz diszharmóniákba rendezett hang-

színeik, de üszkös sebekből kicsorgott, nehezen megalvadt vér össze-vissza sötétlik rajtuk, csöppet sem esztétikus foltokban. Nem „műtermékek”, hanem az ember szenvedő képességének megrázó tanúságtételei: a zsidó mártírtörténet soha tele nem íródó örök könnyvének lélekcsikorgatva odnrótt, sokszor kusza, mégis nagyon érthető sorai. A verselésben nem gyakorolt kéz félrefoghatott, de a szív szenvedése, amely az egyetlen kéznek diktálta akadozó ütemét, tizenhárompróbásan igaz. A művészetnek nagy tiszteletre van jussa, de az emberfölötti gyötrelmem, amely czeckben a „nem bánom” rimelvényekben sokszor megkuszálja, sőt széjjel is lépi, szétrobantja az összeállni vágyó sorokat, még nagyobb tiszteletet követel és parancsol.

*

A legtöbb vers, amely itt reszket, vonaglik, vérzik asztalomon, külföldön született: sokszor már félhalottakkal döcögő vagy robogó vagonokban, a halál előcsarnokává rémesedett deportálás-táborokban, még előttük is magukba foglaló gázkamrák irtózatos tözsomszédságában. A legtöbb ilyenfajta verset nők zokogják el: gyermekek öreg szüleikről, anyák fiúkról, lányokról, nővérek fivérükről. Van, aki kétségbeesik, akad, aki remél; ez is, az is művésziellen, de emberinél emberibb hangjával vadul lépi lelkünk hurjait.

Egy szolnoki asszony 1945. december 10-én elíratja két hugát, férjét, szüleit, nagybátyáit, nagynénjeit, egész sereg apró gyerekek rokonát: „Kis pufók képű anygalkák, én édes véreim / Én jó uram... hugocskám... és áldott szüelim, / Egy év csupán s ti nem vagytok... csak vérző sebeim.”

Egy nyergesujfalui asszony a szép Semmeringen vagonba préselve így fohászokodik: „Csak most egyetlen egyszer még / Hallgatná meg imámat az ég! / Az éhezést, a fogságot is elfelejténém, / Ha édes kisfiamat keblemre ölelném, / Rózsaszín argocskád újból csókolhatnám, / Teremtőm, e kegyet örökké hálálnám, / Csak jöhetnél elém, drága hitvesem, / Engedd, hogy úgy legyen, édes jó Istenem.”

Egy másik holdogtalan asszony hörgő szóval, majdnem elfullad, vádolja az egész világot, mert tőrte a zsidókon esett péidátlan gyulázatot. Majd így sikoltja: „Keresem kis fiam, keresem a férjem, / Sajnos a halottak nem jöhetnek értem. / Ha az én gyermekem gázkamrába vitték, / Ártatlan kis testét náciak elégették, / Ne halljak többé gyermekkacagást, / Né lássak ezentúl boldog iskolást!”

Bizakodó honvágy gyujtja lángra egy Allendorfbán selymőldött asszony szívét. Ez a vágy zokogtatja vele: „Álom ez csak, igen, ecunya gonosz álom. / Nem rabnak születtem, szabadságra vágyom. / Most kinom ret-

entő, szemcimbem könny ül, / De haza megyek én, poklokot keresztül. / Ha nem eszem mást, csak száraz kenyeret, / Ha puszta földre hajtom le fejemet, / En akkor is haza vonszolom magamat.”

És majdnem ugyanezt a hangot pendíti meg primitív hangszerén a windigsteigi internálótábor barakjában egy asszony, aki sajátmagáért nem remeg, de örök kétség gyöttri ismeretlen helyen kiülő fia miatt. Ez az asszony így ujjong fel: „Hirtelen füembe esendül egy magyar, szól / Ugy-e milyen muzsika, hazállan zsidó?! / A Thaya folyó hídján letekintve csüggedtem, / A szőke Tisza képe előttem megjelen.”

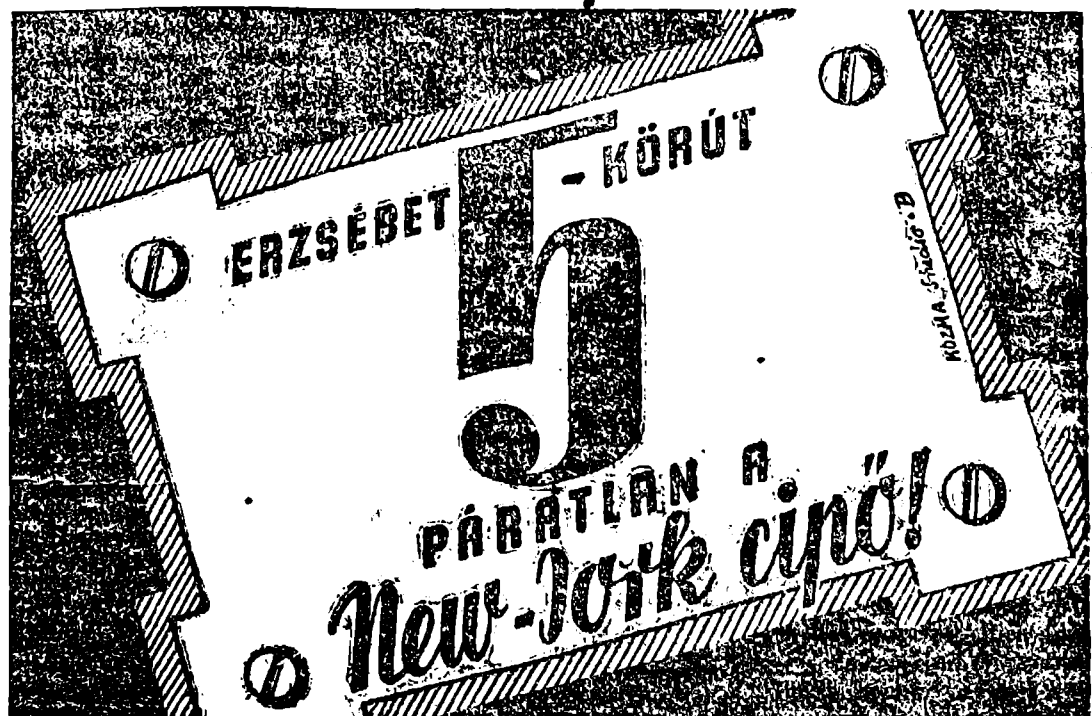
Ezt nem itthon írták, irászatlan, hanem messze idegenben, a halál árnyékában, igazán in articulo mortis.

És a retlenelességek fogalmává szörnyűsödött auschwitz táborban szállt az égbekiáltó fohász egy azóta csodaszzerűen megmenekült és hazatért asszony, ajkáról: „Szívünk zsidó maradt, Te tudod legjobban. / Bocáss meg nekik e nagy szívfájda'omban! / Visszatérnek Hozzá, csak szabadíts ki innen! / Légy irgalmas hozzánk megbocsájító Isten!”

A Végzet irgalmas volt hozzájuk, de a legtöbben, akik eltávolodtak a sorsok intőzójétől, nem külsőségekben — ez könnyű volt! — hanem lelkükben, legbensőbb valójukban nem tértek vissza Hozzá. „Nem igazult meg, aki nem igaz.”

*

A nők mellett, akiknek glória övezi gyötrelmekben időnap előtt megécsült fejét, és akik-

nek hősiességét mélyeséges hódolat illeti meg, méltó hely jár a velük egy sorban, egy sorban kilódott férfiak legjavának is. Egy tizenhatéves péceli fiú, aki Auschwitz és Mauthausen poklát megjárva került haza, nyílja meg a megrendítő sort! Elpusztult, szintén irtó-keményen elporlasztott édesanyja után sir eképen: „Hiába vártak édesangám Téged, / Hiába idézem magam elé képed. / Tudom, biztos vagyok benne, / Elégettél Téged is az a gaz kemence! / Itt állok nélküled, egyedül, árva / Apámat megölte a tifuszjárvány. / Te voltál anyám, testvérem, egyetlen barátom, / Ki nek a lába nyomát csókolva imádom.”

Szintén édesanyját idézi maga elé egy másik fiatal deportált, aki a léger kórházában szünyözik. Főtrémlik benne az utolsó találkozás, a bucsu napja: „Anyám, álomban / Gyakran sírok éjjel. / Kereslek égen-földön hontalan, / Keresem sóvány kis sápadt alakod.”

Majdnem kétségbeeséssé vadul a vágy az ismeretlen sírban porladó megölt anya után egy debreceni „alkalmi költő” lától fölmarit, kifehélyesedett ajkán: „*Ől tudod: egyetlen vagy, / Egy az Anya és egy az Isteni / Mi legyen énvelem, / Ki legyen*

az én Istenem, / Ha Te, Anyám nem vagy velem!”

Az örök anyáról, a leplombált vagonban is csak vele együtt, a pusztulás pokla felé robogó lánnyára gondoló anyáról mond vérző szívvel, reszketőn dadogva „regét” egy másik deportált: „*Dübörögve zakatol, egyhangun pőfékel / A plombált vagon, a plombált vagon.*” / Utközben megőrül a szerencsétlen anya — tipikus eset volt ez — erre az egyik bikacsekés ör megálapítja: „*Ez már meg van veszteve, nem kell, hogy utazzon.*” Nyílik a vagon ajtaja és az anya kislányával együtt, hatalmas rugás érte őket, kiröpül, majd holtan ottmarad a virágos réten. Akit kinja ütött költővé, felhördül, de aztán föl-emelt fejével, bizó hittel jósolja: „*Kiket majd az élő embermag, már kezd is rügyezni, / Gyűmölése: szabadság, s el fogja temetni / A plombált vagon!*”

Egy Albertfalvára visszatért deportált, senkit sem talál meg családjának tagjai közül, csupán képeik maradtak a falon. El-tűnt a hazatért mártirnak személyné, a kis Gyurika is. A képek kinn vannak is, vigasztalják is: „*Érettük vérszívvel és vággyal, / Ugy lesem őket remegő szájjal, / És reszkető kéz-*

zel megsimogatom / A némán beszélő képeket a falon.”

Ebben a rögtönzött „faj-antológiában” utolsónak hagyunk egy vallástanár-rabbit, akinek a hitlerizmus következtében elpusztult két fia, egy huszonégy és egy huszonkét éves, két asszonylánya, két veje, három kis unokája, továbbá hat testvére családjakkal együtt. E mártirok mártírjától rossznéven veheti-e bárki a világon, hogy „szorított s nem lelő honját a hazában” és a Szentföldre költözését várja a maga dantei gyötrelmének valamelyest elcsitulását, szaggatott szélű sebeinek féligmeddig behegedését: vérbiborban riktó emlékeinek némi megspadását. Ha érte-seinek féktelen kitörésével egy-rangu volna nyolvi kifejező-ereje, új nagy költőt köszönhetnénk benne. Így azonban, ha a költő előtt nem is, de a szent emberi fájdalom mérhetlensége előtt tiszteleghetünk megértő szívvel: „*Utazom a Szentföldre, / Itt koldus lettem, árva, / Gyermekeim sírja lett, / Duna, gázkamra, máglya, / Leültékék fészkeket, / Nincs már senkim nekem, / S álmaimból felriaszt, / Kinos halálfeletem, / Itt fészkenek apám, / Kicsordul*

szemem könnye, / Bucsuzom, ti szent hantok, / Utazom a Szentföldre.”

*

A cikkünkben idézett leg-többször nagyon szabálytalan verssorok — nők, férfiak, anyák és gyermekek, — apák és fiúk, fiatalok és aggastyánok — dadogó versei léptek, rongyos ruhában tántorognak elénk. De bevallom, nincs az a cifra művészi szóköntös, amelyért oda-adnám őket. Oly szenvedés keselyükinja vonaglik a gyakran suta sorokban, oly nemes vér, a gyalázatosan megbántott emberi méltóság sebeinek leg-sötétebb vére palakzik belőle, hogy nem érdemi az ember nevé, akit e pörérről föltárt szívek keservének látványa nem ejt megrendítő hatalmába. Az ezekből az önkínzó kegyelenséggel lemeztelenített szivekből kivérzött „verseket” nem fölényes bírálattal illeti meg, hanem a legjobb és a legnagyobb, ami telik fölünk: az alázatos együtt-érzés gyászos hódolata.

Selejt-filmet

TÉTELEBEN VESZÜNK!

Royal Rt., VI., Szabolcs-utca 29.

Telefon: Lipót 304.

Egy rabbiavatás elé

Irta: dr. Friedmann Hillelné
Rab Erzsébet

Örömtelen napjaim még jobban megrabolta a posta, amikor meghívót hozott volt boldog életem városából. *Dombóvárról jött — rabbiavatás lesz június másodikán és engem is meghívják, hogy ott legyek.* Nincs olyan vonat, mely oda vinne engem, vágyak szárnyára sem kapaszkodom, nem akarok ott lenni! Elzárnám gondolataim vasfüggönnyel, ne gondolkozzak, ne lissak! Szemeim lehunynám, ha könnyek nem palakzanának belőle, szemeim kapui nyitva, ki-bejáró lelkeket látok azokon. Minden hiábál az emlékek sóhajos fájdalmai bennem: a domboldal, hol a templom messzire látszik, hívogató egyszerűségének nyugtató nyugalomára emlékszem, hova fohászos lélekkel járt péntek esték zsolozsmás óráiban a hitközség apraja-nagyja. Végigrohannak az évek boldog órái, de csak pillanatra, mert velem maradnak és ráni ülnek a fojló bánatok. *A templom képe maradt utoljára bennem a városból, ahogy a rét mentén futó vagonból láttuk falait és a csöpp részen keresztül bu-*

sirtak utnánk, s mindentől bucsut vettünk, ami eddig a miénk volt máig. És vitt a vonat akkor messzire, nem sejtett szenvedések útjaira...

Én visszajöttem, szabad vagyok és mégis rab, rabja emlékeimnek, amik rámnehezülnek, kígyótestükkel rámfonódnak, most újból erősen, hogy végig éljek mindent.

Most tizenhat éve... Akkor is meghívókat vitt a posta az országba szerzte, a hitközség élére új pap került. És most tizenhat éve vonat futott be az állomásra, *két boldog embert várt az ünnepre készülő város.* Akkor még ünnepeltek... Ablakokból integető kezek jönnek elém, fogatok sokaságában hajtottunk az élet felé, mert akkor csak ketten voltunk még, négy év múlva négyen...

Szürkésékkébe vonta a nyári alkonyat az idelátzó Meceket, de a nap mégis beszökkent a templom ablakán, rásugárzott mindenre: az új papra, az ol-tárra, az ünnepelő emberekre. *Minden hitfelekezet papja ott volt, hatóságok teljes számmal.* „Testvériesség, Szeretet, Megértés, Jóság, Kötelesség, Szépség, Hit.” Ezek a szavak hangzottak akkor az Ő ajkukról is... És énekeltek és a dalok oly megnyugtatóak voltak...

Az én drága uram zengő sza-

vai áradtak szót a templomban aznap és tizenöt éven keresztül állandóan. Minden szavát, imájának minden betűjét a falak, a Tórák, a padok visszhangozták. Emlékeztek-e a péntek esti fohászokra, a tanításokra, a vigasztalásokra, ti megmaradtak? Mert az emberek gyorsan felejtők... Az igaz, az élet megy így is tovább, ha a próféta ajkán elhal a szó...

Dombó Pál várának romjain pihenő gólyák felriadtak, mikor a templomból kijövő gyerekek édes nevetéssel megzavarták őket.

Most is süt a nap, dalok hangzanak a templomban, mindenki énekel talán, de a szívben csak egy dal, a halál dala zokog, *mert a Dunántúlon mindenki gyászol...* A gólyák is talán megvannak még az álmos romok felett, a rét zöld bársonyán hancurozó gyerekek kacagása felveri a gólyák nyugalomát. *De a mi gyerekeink nincsenek! Hova lettek? Miért hagytad ezt Istenem!...*

Most tudtam meg nemrég Tóled, az Ő székét betöltő paptól, hogy vele voltál a szenvedésekben és még 1944 novemberében pusztult el nagy kínok között a legjobb szívű ember a magdeburgi halálágerben. Te mondtad, hogy *feláldozta magát a tanítványaiért, a tizennégy, ti-*

zenhat évesekért, hogy velük maradhasson gyöngyűltestével is, hogy a halálba kintzottakat prófétai hittel támogassa...

Te mondtad nekem, hogy sosem felejted el az Ő alakját... Neked, az ifjú papnak nem kell mondanom, hogy az Ő szellemében élj. Példája elég utmutatás neked...

És különös — Te most kezded el az új életet, ma éppen, mikor innen két éve halálba indultunk. És avatni fogod a mártirok emléktábláját. Az első helyen lesz az Ő neve és gyönyörű kislányomé is, aki Auschwitz első éjszakáján gázban pusztult el. A gaz bitangok elégették! Lehet-e, szabad-e bele-törödni?

Az én papom is meghalt! Lelkem temploma kifosztva áll, otthonom romokban! A halott romok felett, csak kutató tekintetem él. Kérlek, az én nevem is a táblára kerüljön, mert én is halott vagyok, a mártirok közé tartozom...

Mert az én életem bus vizek fölé hajló fűzfán, melybe beletép minden szél, minden kéz. És lelkem csupán kis egér lelke, ki eddig gazdag mezőkön élt boldog-szabadon s most tellő kamrák közelében ijedten futkároz idegen nagyvárosban...

Budapest, 1946 május.

Felkérem, azt a pesti hölgyet,

aki 1941 április hó elején

Félixdorfban, Rácz Hugó

makói munkaszolgálatost épolta,
közölte címét RÁCZ JENŐ makói
gyógyyszeréssel.

KI TUD

KLEIN PÁL

NYOMDÁSZRÓL (1915 Brunn,
Szeksi Karolin), 101/10. muszos,
akit általában 1915 május 3-án
Günskirchben láttak. Ertesítést
kér: Klein Simonné, VII., Dem-
binski-utca 33. II. 3.

DEPORTÁLTAK! BOZSOKIAKI
KI TUD LEÁNYAEMRŐL,

Dr. Fábrián Tiborné

szül. BREITNER MAGDARÓL,
1929 XII. 18., volt sífoki főrabbi
felesége és

Breitner Liviáról (Lilli)

1926 II. 13. Mindkettőt 1944 okt.
23-án a KISOK-pályáról vitték el
és általában 1944 december végéig
Bozsokon voltak. Aki további
sorsukról felvilágosítást tud adni,
nagyon kérem, értesítse szüleiket,
arany vagy élelmiszer jutal-
mazás ellenében. Minden költsé-
get megfizetlek. Ertesítést kér:
BREITNER EMANUEL, vaskeres-
kedő, Budapest, VII., István-ut
41/43. (Cserháti-u. oldalán) 9-2
óraig. Telefon: 425-167.

RAWENSBRÜCKIEK!

Felkérem mindazokat, kik bár-
milyen hírt tudnak

Friedrich Istvánnéról

szül. LÖWY KLÁRIRÓL, kit a
jászberényi gettóval vittek Ausch-
witzba, onnan Rawensbrückbe
került. Höl február hónapban a
21. v. 23. lágerban volt. Közöljék
névleges hálnak ellenében:
Friedrich Miklósnal, Budapest,
VII., Peterdy-utca 18. I. em. I.

„A Gyöngyösi Statusque Izraelita
Hitközség eljárásága

pályázatot hirdet egy előimádkozói állásra

olyan hittestvér személyében, aki
az összes templomi funkciókat (lei-
tolás, vágás, stb.) ellátja.

A pályázónak birtokában kell lenni
mindazon okmányoknak, amelyek a
fenti állás betöltéséhez szükségesek.
Javadalmazás, lakás, fűtés, vilámlás
és melegezés szerinti havi járandó-
ság. A pályázatokat június hó 15-ig
a hitközség eljárásága címére,
Gyöngyös, kell beküldeni.”

Megbízható arth. Lóser. **BOR**
saját termésű
oleső árban, nagyban és kicsinyben...
kapható. Glück Mgr, VIII. Kun-u. 11.

Kávéház, vendéglői berendezések

**GYORSMÉRLEGEK,
NATIONALKASSZÁK,
IRÓGÉPEK,**

vétel eladás.

Strobenfeld

Népszínház utca 31

Az Ifjuság Hangja

Rovatvezető: Benoschofsky Ilona

Rövid mese, aminek mégsincs vége

Egyszer, nagyon régen, egy jeruzsálemi rabbi, aki nagyon tudós és nagyon bölcs ember volt, elhatározta, hogy elutazik és bejárja a világot. El is indult, ment gyalogosan, utazott kocsin, lóháton, teveláton, csónakon, bárkán, hajón, amikor egyszer aztán eljutott egészen Rómáig is. Rómában éppen tél volt, az utcákon jeges szél fújt, hideg eső esett. Igaz, hogy Rómában nem olyan hideg a tél, mint itt nálunk, de mégis sokkal hidegebb, mint amilyenhez az a tudós és bölcs rabbi Palesztinában szokott. A rabbi, hiába fázott, annyira érdekelte az idegen város, hogy egyetlen pillanatot sem akart szobában tölteni. Járkált az utcákon jobbra-balra és minden utca sarkán és minden téren valami hatalmas gyékénysomagon akadott meg a szeme.

— Hát ez meg micsoda? — kérdezte a kísérőit.

— Mi lenne más, — hangzott a felelet, — mint Róma csodálatos szobrai. Télen mindig gondosan gyékénnyel takar-
gatjuk, nehogy a hideg vagy az eső megártson pompázatos márványanyagoknak.

Alig mennek tovább, a többi utcasarkon rongyos, didergő embereket vett észre a rabbi. A rabbi ránézett a hideg ellen gondosan beburkolt szobrokra, azután rámulatott az úzó-fúzó, didergő koldusokra és azt mondta:

(De én azt most nem árulom el, hogy mit mondott a rabbi. Találjátok ezt ki ti, magatok. Azután, ha kilátlatok, írjátok meg nekem. Aki a legokosabb feleletet írja, a leghasonlóbbat ahhoz, amit az a tudós és bölcs rabbi mondott, annak a választását közölöm is fogjuk az újságban. A leveleket így kell címezni: „UJ ÉLET“ szerkesztőség, Budapest, Sip-u. 12. Ifjuság Hangja.)

A persely

Dávid Frischmann héber
eredetijéből.

Kilencedik születésnapomon történt. Reggel, amikor felébredtem, megpillantottam az ajándékot, amelyet édesapám vett nekem ennek a napnak emlékére: egy kicsiny fém-perselyt, hogy pénzt gyűjtsék bele. A persely tetején nyílás volt, azon kellett bedobni a pénzdarabot. A persely orosz-
lánt ábrázolt. Ezt adta nekem az édesapám. Édesanyám nem adott semmit sem, csak meg-
esközlött s a következő mesét mondtatta el nekem:

„Hallod-e?

Volt egy kicsiny angyal az égből, ő volt a legfiatalabb an-
gyal s Isten szerette őt nagyon.

Történt egyszer, hogy Isten így szólt kedvenc angyalához: Holnap lesz a születésnapod, bármit kérsz, megadom neked; mond meg, mit kívánsz.

Az angyal így felelt: Atyám, ha kegyet találtam szeméidben, adj nekem egy perselyt, amelybe pénzt gyűjlthessék, olyan perselyt, amilyen az embereknek van a földön. Csapán abban különbözök az én perselyem a többiekétől, hogy az enyém magától tejték meg s ne kelljen fáradoom a megöltésével.

Könnyű mosoly játszadozott Isten ajkán, az angyal vállára ütött és így szólt: Kedves angyalom, egy kicsit lusla vagy, ezért kéred, hogy a persely

magától tejték meg, de kedve-
dért ezt is megleszem.

És másnap, az angyal szü-
letésnapján, átadta Isten a
kért perselyt. A persely agyag-
ból készült, alakja olyan volt,
mint az embernek, arca is olyan
volt, mint a földön élő emberé,
Isten ezt adta angyalának s így
az ember persellyé lett az an-
gyal kezében.

És az angyal a perselyt el-
helyezte a földön s a persely
megállt a földön, sőt járni is
tudott, mert ilyen csodálatos
módra alkotja meg Isten és
napról-napra telt.

Ugy-e mondtam már, hogy ez
a persely agyagból készült, em-
beri alakja volt, járt és telt
egyre.

Nem volt olyan dolog, ami
bele ne került volna ebbe a
perselybe. Így teltek a napok,
így teltek az évek.

Az angyal az égből letekin-
tett földi perselyére s látva,
mint telik, ujjongott örömben
és hűszkeségében.

Igy teltek az évek, így telt
el kerek hetven esztendő.

És a persely megtelt egészen,
ugyhogy már semmi férőhely
nem volt benne.

És helven év után rengeteg
tartalmától szétpattant a per-
sely, darabokra tört és csere-
pei széthullottak.

Az angyal tágranyított szemek-
kel nézegette a széltört cserép
tartalmát.

De jaj, mi látott?

A földön szertegurult pénz-
darabok hamisítottak voltak,
salakosak voltak, kopottak vol-
tak, érvénytelenek voltak; pénz-
darabok, amelyeknek nem volt
semmi borsuk s csak nagyon
kevés volt közöttük olyan,
amelyik ért valamit.

A kis angyal látta ezt és
sírva fakadt.

Isten azonban megvigasztalta
őt: Nem volt helyes azí kérned,
hogy a persely magától tejték
meg. Ha vigyázál volna per-
selyedre, akkor a benne föl-
halmozódott kincs valódi lett
volna. Következő születésna-
podra kapsz majd egy másik
perselyt, de arra majd jobban
ügyelj.”

Édesanyám — befejezve a
mesét — még hozzátette: „Fiam,
kérd meg az angyalt, aki szí-
vedben lakozik, hogy vigyázzon
a benned felgyűlő kincse,
hogy napod lejártaival valódi
és igazi legyen.”

SCHEIBER SÁNDOR

F. M. 62030/945 sz. eng.
**konzerválásra
alkalmas ecetpótló**
12-szeres hígításához.

Bajor Sándor, Budapest, VII.,
Dob-utca 27. Telefon: 422-390.

lakkozott fehér ajtót
ablakramát
ujjavarázsol!

Autó
Portál
Butor
Ablak

ÜVEG

Wagner,
Kazinczy-u. 9.
Telefon: 221-675

Az UJ ÉLET legközelebbi száma

Sövuot ünnepe miatt június 6-a, csütörtök helyett
JUNIUS 5-ÉN, SZERDÁN REGGEL JELENIK meg.

Felkérjük ezért t. hirdetőinket, hogy **HIRDETÉSEIKET LEGKÉSŐBBEN JUNIUS 3-ÁN, HÉTFŐN DÉLIG ADJÁK FEL** kiadóhivatalunkban.

★

Közöljük t. előfizetőinkkel, hogy az **UJ ÉLET**

mai száma **P 200 MILLIÓ**

1 hónapi előfizetés **P 800 MILLIÓ**

Az előállítási költségek nagymértékű s állandó jellegű emelkedése kényszerű szükségé teszi számunkra a lap árának emelését is. Ezért kérjük t. előfizetőinket, hogy előfizetési díjait az új árban küldjék be, illetve a fenti összegre egészítsék ki, mert csak ebben az esetben küldhetjük tovább rendszeresen lapunkat.

Az előfizetési díjak beküldésére, illetve pótlására postafutarképkéntíri befizetési lapot mellékelünk.

Az **UJ ÉLET**
kiadóhivatala.

Simonyi Albert sirkőavatása

A szűk család mellett az elhunyt távolabbi családjának: a zsidó egyházi élet vezetőinek, valamint a barátok és ismerősök nagy táborának jelenlétében, verőfényes vasárnap délelőtt leplezték le **Simonyi Albert**nak, a Bethlen-téri körzet v. társelnökének és a Templom-egyesület v. elnökének sírkövét.

A művészi emlékoszlop mellett — a bevezető gyászének után — **dr. Mandel Miklós** rabbi mondott magasszónyás beszédet.

A Pesti Izr. Hitközség nevében, amelynek **Simonyi Albert** nemcsak képviselőtestületi tagja, hanem több önkormányzati szerv és bizottság vezetőségi tagja volt, valamint a Szent Egylet és több egyházi intézménynek nevében **dr. Kertész Adolf** központi szertartásügyi előljáró mondott beszédet, melyben rámutatott arra, hogy **Simonyi Albert** már életében maga állított kőnél is maradandóbb emléket önmagának azzal a készséggel és jótékony-sággal, amellyel minden nemzsidó akciónak lelkes támogatója volt.

A Bethlen-téri Körzet és Templomegyesület részéről **dr. Elek Imre**, az elnökség vezető tagja nagyhatású beszédében kegyeletos szavakkal adózott az elhunyt előd emlékének. A most felavatott sírkőnél újból megerősítette az utódok fogalmát, amely szerint a Bethlen-téri körzet nemcsak szavak-

kal hirdeti **Simonyi Albert** eszméit, hanem gyakorlatban is az ő szellemében kívánja folytatni közérdekű munkáját.

A Magyarországi Kereskedelmi Utazók Egyesülete nevében **Weisz Pál** őszinte közvetlenséggel méltatta az elhunyt közgazdasági és szociális munkosát.

Simonyi Albert — életében nyilvánított kívánságára — édesanyja sírja mellett nyugszik, családi síremlék alatt.

— A **Mikéfe** június 3-án, hétfőn d. u. 1/6 órakor tartja évi rendes közgyűlést a Pesti Izr. Hitközség előjárósági termében (VII., Sip-u. 12. III. emelet).

Házvezetőnek

ajánlkozik középkoru,
JÓCSALÁDBÓL VALÓ NŐ,
magányoshoz.

„Nyugodt otthon“ jelígre a kiadóba.

Felcserél Komoly, **GYERMEKSZERETŐ NŐT**, aki a háztartást is vállalja. Családtagnak számít. Jelentkezés 9-3-ig: Wesselenyi-u. 18. ékszerüzlet.

Keresek rendes, kimondottan **JÓL FÓZÓ MINDENEST**, kis családdhoz, jó otthonba. Jelentkezés minden d. e. Teleki-tér 4. Bohrer, lak. a városban.

FIATAL

varrónők, szabó- és cipészegedék jelentkezzenek: Szt. István-kürt 18. IV emelet 24.

Vidékre magányoshoz elmenniük **HÁZVEZETŐNŐNEK**. Bernáth Lipótné címén **Ivanovszky Valériának**, Hernád-utca 11. I. emelet 9.

HIREK

— **Érettségiző diákok bucsu-istentisztelete.** A Pesti Izr. Hitközség Vallásoktatási Ügyosztálya május 24-én, Ijjár hó 23-án pénteken d. u. tartotta meg a dohányuercsi templomban a Pesti Izraelita Hitközség területén érettségiző középiskolai ifjúság bucsuistentiszteletét. Az istentiszteleten az iparosiskolai tanulók is résztvettek. Az ifjúság nevében **Kepes János**, a Berzsenyi gimn. VIII. oszt. tanulója bucsuzott. Beszédében kifejtette, hogy a most érettségizők a közelmúltban már nem egyszer szembenéztek a halállal s ennek tanulságait levonva tudják, hogy zsidó önértékelés és összetartásnál bátrán szembenézhetnek az élettel is. A vallás-tanárok áldását **dr. Salgó László** rabbi-vallás-tanár adta az ifjúságra.

A sopronkőrményéken

Agfalva, Balf, Bánfalva; Fertőrákos; Harka, Hideg-ség, Honamajor, Kópháza; Kőszeg; Szombathely, stb. vagy az ország más részében **Dunaszeg, Pusztavám, Bucsus** stb.

eltemetett

munkaszolgálatos és elhunyt bajtársunk exhumálásának és a holtanyilváltási eljárás előkészítésének ügyében

jelentkezzenek

a hozzátartozók, ott szolgált bajtársak, ill. akik adatok birtokában vannak az **Orsz. Musz. Szervezetnél: Bpest, VI., Bajcsy Zsitinszky-ut 5.** Hivatalos óra: 11—13.

— **Szülők figyelmébe.** A Pesti Izr. Hitközség Árvaházának népiskolája, fiúk, leányok részére, ősszel újra a volt székházban, VII., Vilmakirályu-ut 2. sz. alatt tágas, jólvezető tanteremmel nyílik meg. Bejáró növendékeknek elsőrendű napközi otthon ingyen rendelkezésre áll. Sürgős jelentkezés ajánlatos.

Deportált özvegye főbérleti bérrendezeti lakással, iparrendelői üzletirészt, esetleg

élettársat keres

50 év körüli férfit. „50 év körül“ jelígre a kiadóba.

Házasságokat

díszkérten, gyorsan kövezt: **GOLDNE**, Alsóerdősor-utca nyolc, földszint 2. Fogad: 10—12-ig, 2—6-ig. Telefoni: 225—480.

Jömegjelenés,

40-es özvegyasszony

bevezetett üzlettel, elegáns lakással, megismerkedne talpig becsületes, intelligens úrral,

házasság céljából

Részletes levelet „Információképes“ jelígre a kiadóba.

Üzlettel, lakással rendelkező **ÖZVEGYASSZONY,**

házasság céljából

megismerkedne 50—60 körüli férfiszeg urlemberrel. Lehet vidéki is. „Num jó egyedül“ jelígre a kiadóba.

Egyedülmaradt, intelligens, **SOKOLDALU KERESKEDŐ**

benősülne

üzletre, esetleg vidékre is. Csinos, 35—45 éves hölgyek választás. „Főbérleti lakásom van“ jelígre a kiadóba.

Jó anyagiakkal rendelkező,

48 éves vidéki

elvenne 33 év körüli, ügyes, orth. leányt. Fényképpel ellátott levelet „Munka“ jelígre a kiadóba kérek. Házasságajánlatot nem díjazok.

Intelligens, csinos, özvegyen maradt **urasszony**, egy gyermekkel, ismeretség hiányában ezton keresi

házasság céljából

40—50 év körüli, biztos orsz. ten. tája, komoly orientier ismeretséget, ki hásonló körülmények között maradt. Lehet vidéki is. Teljeskörű levelet kérek. „Édesanya, jó feleség“ jelígre a kiadóba.

45 éves kereskedő megismerkedne

házasság céljából

urihölgygel, 35 éves korig, kinek fizethetőséghez egy kevés hozománya van. Üzletim, berendezett lakásom van. Választ „Báttan-ter“ jelígre a kiadóba.

Csinosnak mondott **URASSZONY**, kétszobás lakással, intelligens, finomlelkű úrral, 50—55-ig megismerkedne

házasság céljából

„Egyedül maradtam“ jelígre a kiadóba.

DEPORTÁLT ÖZVEGYE, 45 éves, kétszobás, elegánsan berendezett lakással, megismerkedne hozzáillő úrral

házasság céljából

„Iparról Cél“ jelígre a kiadóba.

Megismerkednék házasság céljából

50—60 év között levő, kimondottan kitartással jellemű, jömegjelenésű, abszolút úrral, ki szintén anyiro egyedül él, mint én. Deportálásban mindenkül odavestett. 47 éves fizethető vagyon, igen rendes megéltéssel, lakással „Életre itive“ jelígre.

A Pasaréti Imaházegyesület újabbakult. Megválasztotta elnökéül dr. Halász Armin állam-örvost, elnök Gyulai Artur, tiszteletos elnök Sándor, pénztáros Hermann Endre könyvkereskedő, szertartási előjáró Vámos Samu, ellenőr Varga Sándor nyugalmazott főpénztáros, titkár Ehrenfeld László. A választást dr. Csobádi Samu elnök vezette. Meleg, bensőséges ünnepély keretében avatták fel 19-én délután a Torockó-u. 6/B. sz. alatti imaházat. A nagyszámú közönséget dr. Halász elnök üdvözölte, különösen dr. Bródy Ernőt, dr. Benoschowsky Imre főrabbi és Sirota Sándor főkántort, kinek Mincha imájával kezdődött a felavatás, majd dr. Benoschowsky főrabbi magas szárnyalású — a hívekre nagy hatást tett — beszédével felavatta az imaházat. Utána dr. Bródy Ernő is a vallásos érzés megerősítésére buzdította a híveket. Olénu, a fávöllévkért és mártírjairkért mondott ima fejezte be az emelkedett szellemű ünnepséget.

Anhalezer Henrik nagykanizsai lakos elveszett okmányai megkerültek és kiadóhivatalkunkban (VII., Sip-u. 12.) igazolt tulajdonosa által átvették.

Házasság. Heisz Béla és Kappaport Lilike június hó 2-án, déli 1 órakor a Kazinczy-utcai orthodox templomban hátrják esküvőjüket. (Minden külön értesítés helyett.)

„Megélhetések és üzleti lehetőségek külföldön a békekötés után” címmel érdekes és mindenki számára tanulságos előadást tartanak június hó 3-án, szombaton 6 órakor, a Zeneakadémia Kamaratermében a Szabó-fivérek. Az előadók a kérdés legalaposabb ismerőinek számítanak és a témakörben megjelent könyvüket: „25 év üzleti uton külföldön” a magyar sajtó általános nagy elismerésben részesítette. Az előadáshoz Sós Endre mond bevezetőt.

Emléktábla leleplezés. A deportálásban elhalt dr. Török Lajos törvényszéki tanácselnök, volt szolnoki hitközségi elnök emléktáblát május 30-án d. u. 5 órakor örökítik meg a farkasréti zsidó temetőben.

Művészeti szemlélek: Eichbaum Mór és Földi V., Rudolf-ter 3., (Margithidnál).

A Haapel munkáspartegyesület az egyetlen zsidó munkáspartegyesület Magyarországon, június 2-án, d. e. 10 órai kezdettel a Millenáris sporttelepen propagandát sportbemutatót rendez. A Haapel Magyarországon új alakulat, nemzetközi viszonylatban azonban komoly és erős tradíciókra tekinthet vissza. A sportbemutatón különböző atlétikai számok, football, kézilabdabemutató, valamint számos más rendkívül érdekes sportszám szerepel programon.

Schulz Jenő cég

Órá-ékszerész (órajavító)
VII., Westelényi-u. 8., a régi házban

Gergely Miklós

aranyműves és ékszerész

VÉTEL

ELADÁS

A Nősc Hámizrácbi szokások heti szidra előadását, a Haapel Hadati és Bóné Akiba országos értekezlete miatt ismét

Laudon-u. 3. sz. alatt tartja meg sabbat d. e. 11 órakor

Ray Klein a Mizrahi főtitkára „Előkészületek a Tóraadás ünnepére” és Zauberer Árpádné: „Tóra igazság” címen tartanak előadást.

Minden érdeklődő nőtestvérünket szeretettel várjuk, hozzatok ismerőst.

Eljegyzés. Kátay Györgyi és Grünfeld Károly jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Minden információt kibíró, 43 éves kereskedő, némi pénzzel, ki teljesen egyedül áll, MEG- vagy

benősülne

olyan orthodox nő keres, kinek lakása vagy kivándorlási lehetősége van. „Szombattartó 40” jellegre a kiadóba.

Sógornőmet, BERENDEZETT FŐBÉRLETI LAKÁSSAL.

férjhez adnám

jobb iparoshoz. Négyéves fiúgyermek van. „35-46-ig” jellegre a kiadóba.

Férjhez menne

38 éves, karesu uriaszony. KÉTSZOBÁS LAKÁSSAL, egyébb értékkel. Lehet vidéki is. „Kereskedő előnyben” jellegre a kiadóba.

Nősülni szándékszom

keresek karesu, középmagas, lehetőleg kékszemu, fekete-haju, szolid, házias leányt vagy gyermektelen asszonyt, 30-ig. Lehetőleg fényképes leveleket kérek. „39 éves iparos vagyok” jellegre a kiadóba.

FÉRJHEZMENNE 47 éves URLÁNY izr. uriemberhez, szépen berendezett lakással. „Intelligens” jellegre: Patakhoz, Bajcsy-Zsilinszky-ut 29.

JÓ-modoru lelkü

egyedülmaraat, izr., 61 éves özvegyember vagyok.

Nősülnék

Csakis teljes névvel ellátott levelekre válaszolok. „Boldogságunkért” jellegre New-York hirdetőbe, Szent István-ter 29.

Sovvauuszi imaldók

	Dohány	Rumbach	Bethlen	Csáky	Dózsa	Nagyf.	Páva	Zugló
I. este	8	9	8	8	8	8	8	8
I. reggel	7	7	7	7	7	8	1/28	7
I. délelőtt	10	10	10	10	10	—	11	10
II. este	8	1/29	8	8	8	8	8	8
II. reggel (Mazkir)	7	1/47	7	7	7	7	7	7
II. délelőtt (Mazkir)	10	10	10	és 12	10	10	10	10
II. délután	1/28	8	1/28	10	1/28	1/28	1/28	1/28

Ünnep kimenetele 9:30

39-es, jómegjelenésű, volt keresk. (szivicselő textil, rövid és fűszerben, ezenkívül egy internacionális iparban elsőrendű szakképzettséggel bír,

meg vagy benősülne

Csak komoly, intelligens, abszolút csinos hölgy választát várja „Szívesen kivándorolnék” jellegre a kiadóba.

EGYEDÜLMARADT, kétszobás 40-45-teretű lakással és iparral rendelkező jó megjelensé: asszony keresi

házasság CELJABÓL, intelligens IPAROS vagy KERESKEDŐ ismeretséggel, 40-50-ig. Válaszokat Deutsch Józsefnek, Gönci Gizella, Sziv-utca 23. I. 14. címre kérem.

Feleségül venne

TEXTILES FIATALEMBER, 33 éven aluli, jólelkü nőt. „Boldogságban könnyebb” Aratóhoz, Erzsébet-ter 14.

Tengerentúli kivándorlási lehetőséggel és rokoni kapcsolattal bíró uriférfy ismeretséggel keresi,

házasság

celjából, 44 éves, női, műszaki kereskedő uriember. „Közös érzés” jellegre Patakhoz, Bajcsy-Zs. ut 29.

Igazi élettársat keres

csinos, molett, 38 éves, dolgozó, vagyontalan ÖZVEGYASSZONY. Vidéki is lehet. „Harmonia” jellegre a kiadóba.

KERESEK vagyonos, intelligens, csinos sógornőm részére szombattartó, jól szleált,

intelligens férjjet

„Negyventől” jellegre a kiadóba.

48 éves férfi

FŐBÉRLETI LAKÁSSAL és husz dítkő pengővel ÜZLETBE benősülne „Szimpatia 48” jel. a kiadóba.

Nősülne

szolnoki, harmincas, szolid

fiatalembert.

Csinos, némi hozománnyal rendelkező leány vagy özvegyasszony választát „Fuváros” jellegre New-York hirdetőbe, Erzsébet-ter 9.

A zsinagóga naptára

Május 30, csütörtök: Ijjár 29, péntek: Sziván 1 (Ujhold). szombat: 2, vasárnap: 3, hétfő: 4, kedd: 5, szerda: 6 (Sovvauusz első napja), csütörtök: 7 (Sovvauusz második napja, Mázkir).

Szombaton, június 1-én bett szidra: Bámídbor, háftórat Hósea II, 1-22.

IMALDÓK:

Imaházak	Péntek		Szombat		Hétköznap	
	este	reggel	d. e.	d. u.	este	reggel
Dohány	1/28	7/10	1/28	9/25	7	1/28
Rumbach	8/15	7/10	7	9/25	7	9
Bethlen	1/28	7/10	7	9/25	7	8/25
Csáky	1/28	7/10	7	9/25	7	8/25
Dózsa	1/28	7/10	7	9/25	7	8/25
Nagyfuv.	1/28	8	7	9/25	7	8/25
Páva	1/28	1/28	11	7	9/25	7
Zugló	1/28	7/10	7	9/25	7	8/30
Fiúarvah.	1/28	7/10	7	9/25	7	1/28
Leányarv.	1/28	7/10	7	9/25	7	1/28

Péntekesti gyertyagyújtás: 8 óra 20 perckor.

Buda! Istentiszteletek: Ujlaki templomban (III., Zsigmond-u. 49.) és Lágymányoson (XI., Boeckay-ut 37.) péntek este 7 órakor, szombat d. e. 1/21 órakor, a pasaréti imaházban (Torockó-ut 6/B.) péntek este 7 órakor, szombat reggel 8 órakor.

Óbudaj templom: III., Zichy-utca 9., péntek és ünn. este 7 órakor, szombat és ünnep d. e. 9 órakor.

UJÉLET
A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII., Sip-u 12 — Telefon: 423-030

Kiadótulajdonos:

A MAGYARORSZÁGI IZRAELITAE ORSZÁGOS IRODÁJA
Felsőbb szerkesztő és felelős kiadó: ROÓZ BEZSÓ

Előfizetés 1 hóra 800 millió P.

Postatakarékpénztári csekk számla száma: 26.289. (Magyarországi Izraeliták Országos Irodája)

Deküldött kéziratokat nem örlünk meg a visszaküldésükre nem vállalkozunk.

Nyomatott a Globus nyomdai mintéset Rt. környoságpein. Fel. nyomda vezető: Margittay Antal